

מסכת בבא בתרא פרק ח

(קח,א) משנה: יש נוחלין ומנחילין, ויש נוחלין ולא מנחילין, מנחילין ולא נוחלין, לא נוחלין ולא מנחילין. ואלו נוחלין ומנחילין: האב את הבנים, והבנים את האב, והאחין מן האב - נוחלין ומנחילין; האיש את אמו, והאיש את אשתו, ובני אחיות - נוחלין ולא מנחילין; האשה את בניה, והאשה את בעלה, ואחי האם - מנחילין ולא נוחלין; והאחין מן האם - לא נוחלין ולא מנחילין

גמרא: {מאי שנא דקתני "האב את הבנים" ברישא?! ליתני "הבנים את האב" ברישא?! ~חדא, דאתחולי בפורענותא לא מתחלינן **(קח,ב)** ~ועוד, כדכתיב: (במדבר כז) "איש כי ימות וכן אין לו" אֶתְנָא¹, איידי דאתיא ליה מדרשא, חביבא ליה }ומאי דרשא? אדתניא: "שארו" - זה האב - מלמד שהאב קודם לאחין. יכול יהא קודם לבן? תלמוד לומר: (במדבר כז) "הקרוב" - קרוב קרוב קודם!

{ומה ראית לרבות את הבן, ולהוציא את האח? אמרבה אני את הבן, שכן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה! {אדרבה! מרבה אני את האח, שכן קם תחת אחיו ליבוס! כלום יש יבוס אלא במקום שאין בן - הא במקום שיש בן, אין יבוס! {טעמא דאיכא האי פירכא - הא לאו הכי, הוה אמינא אח עדיף?! תיפוק ליה **(קט,א)** דהכא תרתי והכא חדא! אשדה אחוזה גופה מהאי טעמא הוא, דקא קיימא ליה לתנא: כלום יש יבוס אלא במקום שאין בן - הא יש בן, אין יבוס!

{אימא: "שארו" - זה האב - מלמד שהאב קודם לבן. יכול יקדים לבן? תלמוד לומר: "הקרוב" - קרוב קרוב קודם! אכיון דלענין יבוס, בן ובת כי הדדי נינהו, לענין נחלה נמי, בן ובת כי הדדי נינהו!

1 נל"ד עדיף: "תנא" בלי ו

מחברת בבא בתרא - ח

{ואימא: "שארו" - זה האב - מלמד שהאב קודם לאחי האב. יכול יקדים לאחין? תלמוד לומר: "הקרוב" - קרוב קרוב קודם! <אחי האב לא צריכי קרא - אחי האב, מכח מאן קא אתו? מכח אב! קאי אב, קא ירתי אחי האב?!> {והא קראי לאו הכי כתיבי: דכתיב: (במדבר כז:יא) "ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לשארו הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה" <קראי שלא כסדרן כתיבי

<אוהאי תנא מייתי לה מהכא, דתניא: את זו דרש רבי ישמעאל ברבי יוסי: (במדבר כז:ח) "איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו" - במקום בת אתה מעביר נחלה מן האב, ואי אתה מעביר נחלה מן האב במקום אחין {ואימא: במקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין, (קט"ב) ואי אתה מעביר נחלה מן האב, אפילו במקום בת! <אם כן, לא נכתוב רחמנא "והעברתם"!
{ולמאן דנפקא ליה מ"והעברתם", האי "שארו", מאי עביד ליה? <מיבעי ליה לכדתניא: "שארו" - זו אשתו - מלמד שהבעל יורש את אשתו

{ולמאן דנפקא ליה מ"שארו", האי "והעברתם", מאי עביד ליה? <מיבעי ליה לכדתניא: רבי אומר: בכולן נאמר בהן "נתינה", וכאן נאמרה בהן "העברה" - שאין לך שמעביר נחלה משבט לשבט אלא בת, הואיל ובנה ובעלה יורשין אותה

{וממאי ד"שארו" זה האב? <דכתיב: (ויקרא יח) "שאר אביך הוא" {אימא: "שארו" זו האם, דכתיב: (ויקרא יח) "שאר אמך היא"?!> <אמר רבא: אמר קרא: (במדבר כו) "ממשפחתו וירש אותה" - משפחת אב קרויה משפחה - משפחת אם אינה קרויה משפחה, דכתיב: (במדבר א) "למשפחותם לבית אבותם" {ומשפחת אם אינה קרויה משפחה?!> והא כתיב: (שופטים יז) "ויהי נער מבית לחם יהודה ממשפחת יהודה והוא לוי והוא גר שם" ~*}הא גופא

קשיא! אמרת "והוא לוי" - אלמא מלוי אתי! - "ממשפחת יהודה"
- אלמא מיהודה אתי! אלא לאו דאבוה מלוי ואימיה מיהודה!
וקאמר "ממשפחת יהודה!" *אמר **רבא בר רב חנן**: לא! גברא
דשמיה "לוי!" *אי הכי, היינו דקאמר מיכה: (שופטים יז) "עתה
ידעתי כי ייטיב ה' לי כי היה לי הלוי לכהן" *איני! דאיתרמי ליה
גברא דשמיה "לוי!" *אי הכי "לוי" שמו?! והלא "יהונתן" שמו,
שנאמר: (שופטים יח) "ויהונתן בן גרשם בן מנשה, הוא ובניו היו
כהנים לשבט הדני!" *אמר ליה: וליטעמיד, וכי בן מנשה הוא?!
והלא בן משה הוא! דכתיב: (דברי הימים א כג) "בני משה גרשם
ואלעזר!" - אלא מתוך שעשה מעשה מנשה, תלאו הכתוב במנשה
- הכא נמי, מתוך שעשה מעשה מנשה, דאתי מיהודה, תלאו
הכתוב ביהודה!

*אמר **רבי יוחנן** משום **רבי שמעון בן יוחי**: מכאן שתולין את
הקלקלה במקולקל! **רבי יוסי בר חנינא** אמר: מהכא: (מלכים א א)
"וגם הוא טוב תואר מאד ואותו ילדה אחרי אבשלום" - והלא
אדניה בן חגית ואבשלום בן מעכה! אלא מתוך שעשה מעשה
אבשלום, דמרד במלכות, תלאו הכתוב באבשלום²

*אמר **רבי אלעזר**: לעולם ידבק אדם בטובים, שהרי משה, שנשא
בת יתרו, יצא ממנו יהונתן - אהרן, שנשא בת עמינדב, יצא ממנו
פנחס **{ופנחס לאו מיתרו אתי?! והא כתיב: (שמות ו) "ואלעזר
בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה" - מאי? לאו דאתי
מיתרו, שפיטם עגלים לעבודה זרה? **לא! דאתי מיוסף, שפטט
ביצרו! **{והלא שבטים מבזים אותן, ואומרים: "ראיתם בן פוטי
זה - בן שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה - יהרוג נשיא שבט
מישראל?!!" (**קיא**) - אלא אי אבוה דאמיה מיוסף, אמה דאמיה
מיתרו; אי אבוה דאמיה מיתרו, אמה דאמיה מיוסף. דיקא נמי,
דכתיב: "מבנות פוטיאל" - תרתי - שמע מינה!

2 לפננו: "הכי נמי, מתוך שעשה מעשה מנשה תלאו הכתוב במנשה", ורש"ל מחקו

אמר **רבא: הנושא אשה, צריך שיבדוק באחיה, שנאמר: (שמות ו) "ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון" - ממשמע שנאמר "בת עמינדב", איני יודע שאחות נחשון היא?! מה תלמוד לומר "אחות נחשון"? מכאן, שהנושא אשה צריך שיבדוק באחיה. תנא: רוב בנים דומין לאחי האם

* (שופטים יח) "ויסורו שם ויאמרו לו מי הביאך הלום ומה אתה עושה בזה ומה לך פה" - אמרו לו: "לאו ממשה קא אתית, דכתיב ביה: (שמות ג) "אל תקרב הלום"?! לאו ממשה קא אתית, דכתיב ביה: (שמות ד) "מה זה בידך"?! לאו ממשה קא אתית, דכתיב ביה: (דברים ה) "ואתה פה עמוד עמדי"?! - תעשה כהן³ לעבודה זרה?! אמר להן: "כך מקובלני מבית אבי אבא: לעולם ישכיר אדם עצמו לעבודה זרה, ואל יצטרך לבריות!" - והוא סבר: לעבודה זרה ממש! - ולא היא! אלא "עבודה זרה" - עבודה שזרה לו, כדאמר ליה **רב לרב כהנא**: נטוש נבילתא בשוקא, ושקול אגרא, ולא תימא "גברא רבא אנא, וזילא בי מילתא"

* כיון שראה דוד שממון חביב עליו ביותר, מינהו על האוצרות, שנאמר: (דברי הימים א כו) "ושבואל בן גרשם בן מנשה נגיד על האוצרות" * {וכי "שבואל" שמו?! והלא "יהונתן" שמו! * אמר ר' **יוחנן**: ששב לאל בכל לבו

והבנים את האב -- גמנלן? <דכתיב: (במדבר כז) "איש כי ימות וכן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו" - טעמא דאין לו בן - הא יש לו בן, בן קודם!

{ אמר ליה **רב פפא לאביי**: אימא: אי איכא בן, לירות בן; איכא בת, תירות בת; איכא בן ובת, לא האי לירות ולא האי לירות! אולא (**קי,ב**) מאן לירות?! אטו בר קשא דמתא לירות?! { הכי קא אמינא: איכא בן ובת, לא האי לירות כוליה, ולא האי לירות

3 יש גורסים: "כומר"

4 לפננו: "כו" וב"ח מחקו, ויש עוד גרסות

מחברת בבא בתרא - ח

כוליה, אלא כי הדדי לירתו! אמר ליה **אביי**: ואצטריך קרא לאשמועינן היכא דלית ליה אלא חד ברא, לירתינהו לכולהו נכסי?! {ודלמא הא קמשמע לן, דבת נמי בת ירושה היא?! אהווא (במדבר לו) מ"וכל בת יורשת נחלה" נפקא!

<<**רב אחא בר יעקב** אמר: מהכא: (במדבר כז) "למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן" - טעמא דאין לו בן - הא יש לו בן, בן קודם! {ודלמא בנות צלפחד הוא דקאמרן הכי - ניתנה תורה ונתחדשה הלכה! - אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא

<<**רבינא** אמר: מהכא: (במדבר כז) "הקרוב אליו" - הקרוב קרוב קודם גומאי קורבה דבן מבת? אשבן קס תחת אביו ליעדה, ולשדה אחוזה! {יעדה - בת לאו בת יעדה היא! ~שדה אחוזה נמי, מהאי פירכא גופה הוא, דהא קיימא ליה לתנא: כלום יש יבום אלא במקום שאין בן! - אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא

<<<אוי בעית אימא: מהכא: (ויקרא כה) "והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם" - בניכם ולא בנותיכם {אלא מעתה: (דברים יא) "למען ירבו ימיכם וימי בניכם" הכי נמי, בניכם ולא בנותיכם! אברכה שאני!

והאחין מן האב, נוחלין ומנחילין -- גמנלן? אמר **רבה**: אתיא "אחיה אחוה" מבני יעקב - מה להלן, מן האב ולא מן האם - אף כאן, מן האב ולא מן האם! {ולמה לי?! (במדבר כז) "ממשפחתו וירש אותה" כתיב! - משפחת אב קרויה משפחה - משפחת אם אינה קרויה משפחה! |אין הכי נמי! וכי איתמר דרבה, לענין יבום איתמר!

האיש את אמו -- גמנא הני מילי? אדתנו רבנן: (**קיא,א**) (במדבר לו) "וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל" - היאך בת יורשת

מחברת בבא בתרא - ח

שני מטות? אלא זו שאביה משבט אחד, ואמה משבט אחר, ומתו וירשתן ~ ואין לי אלא בת - בן, מנין? אמרת: קל וחומר: ומה בת, שהורע כחה בנכסי האב, יפה כחה בנכסי האם - בן, שיפה כחו בנכסי האב, אינו דין שיפה כחו בנכסי האם! ~ וממקום שבאת: מה להלן, בן קודם לבת - אף כאן, בן קודם לבת!

ר' יוסי בר' יהודה ור' אליעזר בר' יוסי אמרו משום **רבי זכריה בן הקצב**: אחד הבן, ואחד הבת, שוין בנכסי האם גמאי טעמא? אדיו לבא מן הדין להיות כנדון!

{ותנא קמא לא דריש "דיו"?! והא "דיו" דאורייתא הוא! דתניא: מדין קל וחומר, כיצד? (במדבר יב) "ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים" - קל וחומר לשכינה, ארבעה עשר! אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון! אבעלמא דריש "דיו", ושאני הכא, דאמר קרא: "ממטות" - מקיש מטה האם למטה האב - מה מטה האב, בן קודם לבת - אף מטה האם, בן קודם לבת

רב ניתאי סבר למעבד עובדא כר' זכריה בן הקצב. אמר ליה **שמואל**: גמאן? גמאן? - אפס זכריה!

רבי טבלא עבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב. אמר ליה **רב נחמן**: גמאי האי?! אמר ליה: דאמר **רב חנינא בר שלמיא** משמיה **דרב**: הלכה כרבי זכריה בן הקצב! אמר ליה: "זיל! אהדר בדך! ואי לא, מפיקנא לך רב חנינא בר שלמיא מאוניך!"

רב הונא בר חייא סבר למעבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב. אמר ליה **רב נחמן**: גמאי האי?! אמר ליה: דאמר **רב הונא** אמר **רב**: הלכה כר' זכריה בן הקצב. אמר ליה: "אשלח ליה!". איכסיף. אמר ליה: השתא, כי נח נפשיה דרב הונא, איתריסת לקבלי! גואיהו, כמאן סברה? ככי הא **דרב ושמואל**, דאמרי תרוייהו: אין הלכה כר' זכריה בן הקצב

מחברת בבא בתרא - ח

מיסתמיך ואזיל רבי ינאי אכתפא דרבי שמלאי שמעיה, ואתי ר' יהודה נשיאה לאפייהו. אמר ליה: "בר אינש דאתא לקיבלנא, הוא יאי וגולתיה יאי!" כי מטא לגביה, גששה. אמר ליה: "דין שיעוריה כשק!"

בעא מיניה: גמנין לבן שקודם לבת בנכסי האם? אמר ליה: דכתיב: "מטות" - מקיש מטה האם למטה האב - מה מטה האב, בן קודם לבת - אף מטה האם, בן קודם לבת! אמר ליה: {אי, מה מטה האב, בכור נוטל פי שנים - אף מטה האם, בכור נוטל פי שנים?! (קיא,ב) אמר ליה לשמעיה: "גוד! לית דין צבי למילף!"

גוטעמא מאי? אמר **אביי**: אמר קרא: (דברים כא) "בכל אשר ימצא לו" - לו, ולא לה {ואימא: הני מילי בחור שנשא אלמנה, אבל בחור שנשא בתולה, הכי נמי דשקיל?! אמר ר' נחמן בר יצחק: אמר קרא: (דברים כא) "ראשית אוננו" - אוננו, ולא אונה { ההוא מבעיא ליה לבא אחר נפלים, דלהוי בכור לנחלה - מי שלבו דווה עליו - יצא זה, שאין לבו דווה עליו אם כן, לימא קרא: "כי הוא ראשית און" - מאי "אוננו"? שמע מינה תרתוי! {ואכתי אימא: הני מילי אלמון שנשא בתולה, אבל בחור שנשא בתולה, הכי נמי דשקיל! |אלא אמר **רבא**: אמר קרא: (דברים כא) "לו משפט הבכורה" - משפט הבכורה לאיש, ולא משפט הבכורה לאשה!

והאיש את אשתו, ובני אחיות - נוחלין ולא מנחילין -- גמנהני מילי? דתנו רבנן: (במדבר כז) "שארו" - זו אשתו - מלמד שהבעל יורש את אשתו. יכול אף היא תירשנו? תלמוד לומר: (במדבר כז) "וירש אותה" - הוא יורש אותה, ואין היא יורשת אותו; והא קראי לאו הכי כתיבי! אמר **אביי**: תריץ הכי: "ונתתם את נחלתו לקרוב אליו שארו וירש אותה" {אמר **רבא**: סכינא חריפא מפסקא קראי?! |אלא אמר **רבא**: הכי קאמר: "ונתתם את נחלת שארו לו" - קא סבר: גורעין ומוסיפין ודורשין

מחברת בבא בתרא - ח

אָוהאי תנא מייתי לה מהכא: דתניא: "וירש אותה" - מלמד שהבעל יורש את אשתו, דברי ר' עקיבא. רבי ישמעאל אומר: אינו צריך - הרי הוא אומר: (במדבר לו:ח,ט) "וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבתיו. ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר" - בהסבת הבעל הכתוב מדבר; ואומר: (במדבר לו:ז) "ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה"; ואומר: (במדבר לו:ט) "ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר"; ואומר: (יהושע כד) "ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אותו בגבעת פנחס בנו" - וכי מנין לפנחס שלא היה לו לאלעזר?! אלא מלמד שנשא פנחס אשה, ומתה, וירשה! ואומר: (דברי הימים א ב) "ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד" - (ק"ב,א) וכי מנין ליאיר שלא היה לו לשגוב?! - מלמד שנשא יאיר אשה, ומתה, וירשה

גמאי "ואומר"? אכ"י תימא: בסבת הבן קא קפיד קרא, אבל בעל לא ירית - תא שמע: "ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה למטה" ~ וכי תימא: לעבור עליו בלאו ועשה - תא שמע: "לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר" ~ וכי תימא: לעבור עליו בשני לאוין ועשה - תא שמע: "ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אותו בגבעת פנחס בנו" ~ וכי תימא: אלעזר הוא דנסיב איתתא, ומתה, וירתה פנחס - תא שמע: "ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד" ~ וכי תימא: התם נמי, הכי הוא - אם כן, תרי קראי למה לי?!

{אמר ליה רב פפא לאביי: ממאי?! דלמא לעולם אימא לך: בעל לא ירית, וקראי בסבת הבן, כדשנינן; ויאיר, דזבין מיזבן; ופנחס נמי, דזבין מיזבן! אמר ליה: פנחס דזבין מיזבן, לא מצית אמרת, דאם כן, נמצאת שדה חוזרת ביובל, ונמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו! |אלא אימא: דנפלה ליה משדה חרמים אמר אביי: סוף סוף, הא קא מתעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא!

מחברת בבא בתרא - ח

{וממאי? ודלמא שאני התם, שכבר הוסבה! אמר ליה: "שכבר הוסבה" לא אמרינן!

{אמר ליה **רב יימר לרב אשי**: אי אמרת בשלמא, שכבר הוסבה - היינו דמתוקמא קרא בין בסבת הבן בין בסבת הבעל - אלא אי אמרת לא אמרינן שכבר הוסבה, כי מינסבא לאחד ממשפחת מטה אביה, מאי הוה!? הא מתעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא! <דמנסבינן לה לגברא דאבוהי משבטא דאבוה ואימיה משבטא דאימה **(קיב,ב)** >אי הכי, האי "לאחד ממשפחת מטה אביה ואמה" מיבעי ליה! <אי כתיב הכי, הוה אמינא: אפילו איפכא - קא משמע לן!

תניא בסבת הבן, ותניא בסבת הבעל - תניא בסבת הבן: (במדבר לו:ז) "ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה" - בסבת הבן הכתוב מדבר! ^ אתה אומר בסבת הבן, או אינו אלא בסבת הבעל? כשהוא אומר: (במדבר לו:ט) "ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר", הרי בסבת הבעל אמור! - הא מה אני מקיים "ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה"? בסבת הבן הכתוב מדבר!

(קיג,א) תניא אידך: "ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר" - בסיבת הבעל הכתוב מדבר! ^ אתה אומר בסיבת הבעל, או אינו אלא בסיבת הבן? כשהוא אומר "ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה", הרי הסיבת הבן אמור! - הא מה אני מקיים "ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר"? בסיבת הבעל הכתוב מדבר!

דכולי עלמא, מיהת, "ממטה למטה אחר" בסיבת הבעל הכתוב מדבר! גמאי משמע? <אמר **רבה בר רב שילא**: אמר קרא: "איש" >תרוייהו "איש" כתיב בהו! | <אלא אמר **רב נחמן בר יצחק**:

אמר קרא: "ידבקו" {תרוייהו "ידבקו" כתיב בהו! | אלא אמר
רבא: אמר קרא: "ידבקו מטות" <<**רב אשי** אמר: אמר קרא:
"ממטה למטה אחר", ובן לאו אחר הוא!

אמר ר' **אבהו** אמר ר' **יוחנן** אמר **רבי ינאי** אמר **רבי**, ומטו בה
משמיה **דרבי יהושע בן קרחה:** מנין לבעל שאינו נוטל בראוי
כבמוחזק? שנאמר: (דברי הימים א ב) "ושגוב הוליד את יאיר ויהי
לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד" - מנין ליאיר שלא היה לו
לשגוב? אלא מלמד שנשא שגוב אשה, ומתה בחיי מורישיה, ומתו
מורישיה, וירשה יאיר; ואומר: (יהושע כד) "ואלעזר בן אהרן מת
ויקברו אותו בגבעת פנחס בנו" - מנין לפנחס שלא היה לו
לאלעזר? מלמד שנשא אלעזר אשה, ומתה בחיי מורישיה, ומתו
מורישיה, וירשה פנחס

גומאי "ואומר"? אכי תימא: יאיר, דהוה נסיב איתתא ומתה
וירתה - תלמוד לומר: "ואלעזר בן אהרן מת"; וכי תימא דנפלה
ליה בשדה חרמים - אמר קרא: "בנו" - נחלה הראויה לו, וירשה
בנו

ובני אחות⁶ - נוחלין ולא מנחילין -- תנא: בני אחות, ולא בנות
אחות (**קיג, ב**) ג' למאי הלכתא? אמר **רב ששת:** לקדם
תני **רב שמואל בר רב יצחק** קמיה **דרב הונא:** "וירש" - מקיש
ירושה שניה לירושה ראשונה - מה ירושה ראשונה, בן קודם לבת
- אף ירושה שניה, בן קודם לבת

תני **רבה בר חנינא** קמיה **דרב נחמן:** (דברים כא) "והיה ביום
הנחילו את בניו" - ביום אתה מפיל נחלות, ואי אתה מפיל נחלות

6 כד לפננו, אבל במשנה "אחיות"

בלילה {אמר ליה **אביי**: אלא מעתה, דשכיב ביממא הוא דירתי ליה בניה - מאן דשכיב בליליא, לא ירתי ליה בניה! ~דלמא דין נחלות קא אמרת, דתניא: (במדבר כז) "והיתה לבני ישראל לחוקת משפט" - אורעה כל הפרשה כולה להיות דין! ~וכדרב יהודה, דאמר **רב יהודה**: שלשה שנכנסו לבקר את החולה - רצו, כותבין; רצו, עושין דין. שנים - כותבין ואין עושין דין ~ואמר **רב חסדא**: לא שנו אלא ביום, (**קיד,א**) אבל בלילה, אפילו שלשה כותבין ואין עושין דין. מאי טעמא? דהוה להו עדים, ואין עד נעשה דיין. אמר ליה: אין הכי נמי קאמינא!

איתמר: גקנין, עד אימתי חוזר? **ארבה** אמר: כל זמן שיושבין **ארב יוסף** אמר: כל זמן שעוסקין באותו ענין. אמר **רב יוסף**: כוותי דידי מסתברא, דאמר **רב יהודה**: שלשה שנכנסו לבקר את החולה - רצו, כותבין; רצו, עושין דין - ואי סלקא דעתך כל זמן שיושבין, ליחוש דלמא הדר ביה! אמר **רב אשי**: אמריתה לשמעתיא קמיה **דרב כהנא** - גולרב יוסף, מי ניחא?! וליחוש דלמא הדר ביה! אלא מאי אית לך למימר? דיסליקו (**קיד,ב**) מענינא לענינא! - הכי נמי, דקמו והדר יתיבו #והלכתא כוותיה דרב יוסף בשדה, ענין, ומחצה

האשה את בנה⁷, והאשה את בעלה, ואחי האם - מנחילין ולא נוחלין -- {הא תו למה לי?! הא תנא ליה רישא: האיש את אמו, והאיש את אשתו! אהא קא משמע לן דאשה את בנה, דומיא דאשה את בעלה - מה אשה את בעלה, אין הבעל יורש את אשתו בקבר - אף אשה את בנה, אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב

7 כד מובא, אבל למעלה ובמשניות: "בניה"

מחברת בבא בתרא - ח

אמר **רבי יוחנן** משום **רבי יהודה בן ר' שמעון**: דבר תורה: האב יורש את בנו, ואשה יורשת את בנה, שנאמר: "מטות" - מקיש מטת האם למטה האב - מה מטת האב, אב יורש את בנו - אף מטת האם, אשה יורשת את בנה

(קטו,א) {איתיביה **רבי יוחנן לרבי יהודה בן שמעון**: האשה את בנה, והאשה את בעלה, ואחי האם - מנחילין ולא נוחלין אמר ליה: משנתנו, איני יודע מי שנאה!

{ולימא ליה: רבי זכריה בן הקצב היא, דלא דריש "מטות"?! כלא מיתוקמא מתניתין כרבי זכריה בן הקצב, דקתני "ובני אחות"!
~ותנא: בני אחות - ולא בנות אחות ~ ואמרינן: למאי הלכתא?!
ואמר **רב ששת**: לקדם ~ ואי סלקא דעתך: מתניתין רבי זכריה בן הקצב היא - הא אמר: אחד הבן ואחד הבת, שוין בנכסי האם {ותנא דידן, ממה נפשך?! אי דריש "מטות", אשה נמי תירש את בנה! אי לא דריש "מטות", בן דקודם לבת בנכסי האם, מנא ליה?! כלעולם דריש "מטות", ושאני הכא, דאמר קרא: "וכל בת יורשת נחלה" - יורשת, ואינה מורשת

משנה: סדר נחלות, כך הוא: (במדבר כז) "איש כי ימות ובן אין לו, והעברתם את נחלתו לבתו" - בן קודם לבת; כל יוצאי יריכו של בן, קודמין לבת; בת קודמת לאחין; יוצאי יריכה של בת קודמין לאחין; אחין קודמין לאחי האב; יוצאי יריכן של אחין קודמין לאחי האב - זה הכלל: כל הקודם בנחלה, יוצאי יריכו קודמין, והאב קודם לכל יוצאי יריכו

גמרא: תנו רבנן: "בן" - אין לי אלא בן - בן הבן, או בת הבן, או בן בת הבן, מניין? תלמוד לומר: "אין לו" - עיין עליו; "בת" - אין לי אלא בת - בת הבת, ובן הבת, ובת בן הבת, מניין? תלמוד לומר: "אין לו" - עיין עליו

(קטוב, ב) ג'הא כיצד? אנחלה ממשמשת והולכת עד ראובן! ז'ולימא:
עד יעקב!?! אמר **אביי**: גמירי דלא כלה שבטא!

אמר **רב הונא** אמר **רב**: כל האומר "תירש בת עם בת הבן",
אפילו נשיא שבישראל, אין שומעין לו, שאינן אלא מעשה צדוקין.
דתניא: בארבעה ועשרים בטבת, תבנא לדיננא. שהיו צדוקין
אומרין: תירש הבת עם בת הבן - נטפל להן **רבן יוחנן בן זכאי**.
אמר להם: "שוטים! מנין זה לכם?!" ולא היה אדם שהחזירו דבר,
חוץ מזקן אחד, שהיה מפטפט כנגדו ואומר: ומה בת בנו, הבאה
מכח בנו, תירשנו - בתו, הבאה מכחו, לא כל שכן! קרא עליו את
המקרא הזה: (בראשית לו) "אלה בני שעיר החורי יושבי הארץ
לוטן ושוכל וצבעון וענה", וכתוב: "אלה בני צבעון ואיה וענה" -
אלא מלמד שבא צבעון על אמו, והוליד ענה

{ודלמא תרי "ענה" הוו?! אמר **רבה**: אמינא מלתא דלא אמרה
שבור מלכא! - ומנו? שמואל! איכא דאמרי: אמר **רב פפא**: אמינא
מלתא דלא אמרה שבור מלכא! - ומנו? רבה! אמר קרא:
(בראשית לו) "הוא ענה" - הוא ענה דמעיקרא!

אמר ליה: "רבי! בכך אתה פוטרני?!" אמר לו: "שוטה! **(קטז, א)**
ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטלה שלכם?! מה לבת בנו,
שכן יפה כחה במקום האחין - תאמר בבתו, שהורע כחה במקום
אחין!" - ונצחוס! ואותו היום עשאוהו יום טוב

(שופטים כא) "ויאמרו ירושת פלטה לבנימן ולא ימחה שבט
מישראל" - אמר **רבי יצחק דבי רבי אמאי**: מלמד שהתנו על שבט
בנימין, שלא תירש בת הבן עם האחין

אמר **רבי יוחנן** משום ר' **שמעון בן יוחאי**: כל שאינו מניח בן
לירשו, הקדוש ברוך הוא מלא עליו עברה - כתיב הכא: (במדבר
כז) "והעברתם את נחלתו", וכתוב התם: (צפניה א) "יום עברה
היום ההוא"

(תהילים נה) "אשר אין חליפות למו ולא יראו אלהים" - **רבי יוחנן**
ורבי יהושע בן לוי - חד אמר: כל שאינו מניח בן, וחד אמר: כל
שאינו מניח תלמיד. תסתיים: רבי יוחנן דאמר תלמיד, דאמר **רבי**
יוחנן: "דין גרמיה דעשירה ביר!" - תסתיים דרבי יוחנן דאמר
תלמיד! {ומדרבי יוחנן אמר תלמיד, רבי יהושע בן לוי אמר בן -
והא רבי יהושע בן לוי לא אזיל לבי טמיא אלא לבי מאן דשכיב
בלא בני! דכתיב: (ירמיהו כב) "בכו בכה להולך" - ואמר **רב**
יהודה אמר **רב**: להולך בלא בניס⁸ | אלא רבי יהושע בן לוי הוא
דאמר תלמיד, ומדר' יהושע בן לוי הוא דאמר תלמיד, רבי יוחנן
אמר בן - קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן! אלא קשיא! - הא
דידיה, הא דרביה!

סימן: הדין עני וחכם

דרש **רבי פנחס בן חמא**: גמאי דכתיב: (מלכים א יא) "והדין שמע
במצרים כי שכב דוד עם אבותיו וכי מת יואב שר הצבא?" -
גמפני מה בדוד נאמרה בו "שכיבה", וביואב נאמרה בו "מיתה"? -
דוד, שהניח בן, נאמרה בו "שכיבה" - יואב, שלא הניח בן, נאמרה
בו מיתה {ויואב לא הניח בן?! והכתיב: (עזרא ח) "מבני יואב
עובדיה בן יחאל" - אלא דוד, שהניח בן כמותו, נאמרה בו
"שכיבה" - יואב, שלא הניח בן כמותו, נאמרה בו "מיתה"

דרש ר' **פנחס בן חמא**: קשה עניות בתוך ביתו של אדם, יותר
מחמשים מכות, שנאמר: (איוב יט) "חנוני חנוני אתם רעי כי יד
אלוה נגעה בי", וקא אמרי ליה חבריה: (איוב לו) "השמר אל תפן
אל און כי על זה בחרת מעוני"

דרש ר' **פנחס בר חמא**: כל שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל
חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר: (משלי טז) "חמת מלך מלאכי
מות ואיש חכם יכפרנה"

8 כד גרסת הב"ח, ולפננו: "בן זכר"

זה הכלל: כל הקודם בנחלה, יוצאי ירכו קודמין, והאב קודם לכל יוצאי ירכו -- גְּבֵעֵי רַמִּי בַר חַמַּא: אבי האב ואחי האב, כגון אברהם וישמעאל בנכסי עשו, איזה מהן קודם? אומר רבא: תא שמע: האב קודם לכל יוצאי ירכו - ורמי בר חמא, (קטז, ב) אגב חורפיה, לא עיין בה

גְּבֵעֵי רַמִּי בַר חַמַּא: אבי האב ואחיו, כגון אברהם ויעקב, בנכסי עשו - איזה מהן קודם? אומר רבא: תא שמע: האב קודם לכל יוצאי ירכו %ורמי בר חמא: יוצאי ירכו שלו, ולא יוצאי ירכו של בנו! - הכי נמי מסתברא, דקתני: זה הכלל: כל הקודם בנחלה, יוצאי ירכו קודמין - ואילו איתיה ליצחק, יצחק קודם - השתא נמי, דליתיה יצחק, יעקב קודם - שמע מינה!

משנה: בנות צלפחד נטלו שלשה חלקים בנחלה - חלק אביהן שהיה עם יוצאי מצרים, וחלקו עם אחיו בנכסי חפר, ושהיה בכור נוטל שני חלקים

(קז, א) גמרא: תנן כמאן דאמר: ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ! דתניא: ר' יאשיה אומר: ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, שנאמר: (במדבר כו) "לשמות מטות אבותם ינחלו" - אלא מה אני מקיים: (במדבר כו) "לאלה תחלק הארץ בנחלה"? "לאלה" - כאלה! להוציא את הטפלים. ר' יונתן אומר: לבאי הארץ נתחלקה הארץ, שנאמר: "לאלה תחלק הארץ בנחלה" - אלא מה אני מקיים: "לשמות מטות אבותם ינחלו"? משונה נחלה זו מכל נחלות שבעולם, שכל נחלות שבעולם, חייך יורשין מתים - וכאן, מתים יורשין חייך!

אמר רבי: אמשול לך משל, למה הדבר דומה? לשני אחין כהנים שהיו בעיר אחת - לאחד יש לו בן אחד ואחד יש לו שני בנים. והלכו לגורן. זה שיש לו בן אחד, נוטל חלק אחד. וזה שיש לו שני

מחברת בבא בתרא - ח

בנים, נוטל שני חלקים. ומחזירין אצל אביהן, וחוזרין וחולקין
בשנה

רבי שמעון בן אלעזר אומר: **(ק"ז, ב)** לאלו ולאלו נתחלקה הארץ,
כדי לקיים שני מקראות הללו! הא כיצד? היה מיוצאי מצרים,
נוטל חלקו עם יוצאי מצרים; היה מבאי הארץ, נוטל חלקו עם
באי הארץ; מכאן ומכאן, נוטל חלקו מכאן ומכאן. מרגלים,
יהושע, וכלב, נטלו חלקם; מתלוננים ועדת קרח, לא היה להם
חלק בארץ. הבנים נטלו בזכות אבי אביהן, ובזכות אבי אמותיהן.
מאי משמע דהאי (במדבר כו) "לשמות מטות אבותם" ביוצאי
מצרים כתיב? דלמא לשבטים קאמר לה?! <דכתיב: (שמות ו)
"ונתתי אותה לכם מורשה אני ה'" - ירושה היא לכם מאבותיכם -
וליוצאי מצרים קאמר להו!

סימן: לרב צלפחד ויוסף איכפל מנשה יחשב

{אמר ליה **רב פפא לאביי**: בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים
נתחלקה הארץ - היינו דכתיב: (במדבר כו) "לרב תרבה נחלתו
ולמעט תמעט נחלתו" - **(ק"ח, א)** אלא למאן דאמר לבאי הארץ,
מאי "לרב תרבו נחלתו"?! - קשיא!

{ואמר ליה **רב פפא לאביי**: בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים -
היינו דקא צווחן בנות צלפחד! - אלא למאן דאמר לבאי הארץ,
אמאי צווחן?! הא ליתיה דלשקול! אלא לחזרה וליטול בנכסי
חפר

{בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים - היינו דקא צווחן בני יוסף,
דכתיב: (יהושע יז) "וידברו בני יוסף" - אלא למאן דאמר לבאי
הארץ, מאי קא צווחי? כולהו שקול! <משום טפלים, דהוו נפשי
להו

מחברת בבא בתרא - ח

אמר **אביי**: שמע מינה: לא הוה חד דלא שקיל! דאי סלקא דעתך הוה חד דלא שקיל, איבעי ליה למצווח! ^ וכי תימא: דצווח ואהני כתביה קרא - דצווח ולא אהני לא כתביה קרא - הא בני יוסף, דצווחי ולא אהני, וכתבינהו קרא! אהתם, עצה טובה קא משמע לן, דאיבעי ליה לאיניש לאיזדהורי מעינא בישא! והיינו דקאמר להו יהושע, דכתיב: (יהושע יז) "ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה" - אמר להו: "לכו והחבאו עצמכם ביערים, שלא תשלוט בכם עין רע!" **(קיה,ב)** אמרו ליה: "אנן מזרעא דיוסף, דלא שלטא ביה עינא בישא! דכתיב: (בראשית מט) "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" - ואמר **רבי אבהו**: אל תקרי "עלי עין", אלא "עולי עין". **ר' יוסי ברבי חנינא** אמר: מהכא: (בראשית מח) "וידגו לרוב בקרב הארץ" - מה דגים שבים, מים מכסים עליהם, ואין העין שולטת בהם - אף זרעו של יוסף, אין העין שולטת בהם

מרגלים, יהושע, וכלב, נטלו חלקם -- מנהני מילי? אמר **עולא**: דאמר קרא: (במדבר יד) "ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם" - מאי "חיו"? - אילימא חיו ממש - והא כתיב קרא אחרינא: (במדבר כו) "ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון!" - אלא מאי "חיו"? שחיו בחלקם!

מתלוננין ועדת קרח, לא היה להן חלק בארץ -- {והתניא: מרגלים, מתלוננים, ועדת קרח, יהושע, וכלב, נטלו חלקם?!} כלא קשיא! - מר מקיש מתלוננים למרגלים, מר לא מקיש מתלוננים למרגלים! דתניא: (במדבר כז) "אבינו מת במדבר" - זה צלפחד; "והוא לא היה בתוך העדה" - זה עדת מרגלים; "הנועדים על ה" - אלו מתלוננים; "בעדת קרח" - כמשמעו - מר מקיש מתלוננים למרגלים, ומר לא מקיש מתלוננים למרגלים

מחברת בבא בתרא - ח

{ואמר ליה **רב פפא לאביי**: ולמאן דמקיש מתלוננים למרגלים, איכפול יהושע וכלב וירתו לכולה ארץ ישראל?! <אמר ליה: מתלוננים שבעדת קרח קאמרינן!

{ואמר ליה **רב פפא לאביי**: בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ - היינו דכתיב: (יהושע יז:ה) "ויפלו חבלי מנשה עשרה" - שיתא דשיתא בתי אבות, וארבעה דידהו - הא עשרה! אלא למאן דאמר לבאי הארץ, תמניא הוא דהווי! - שיתא דשיתא בתי אבות, ותרי דידהו - הא תמניא! אוליטעמיך: ולמאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, תשעה הווי! אלא מאי אית לך למימר? חד אחא דאבא הוה להו! - הכי נמי, תרי אחי דאבא הוה להו! דתניא: (במדבר כז) "נתן נתן להם" - זו נחלת אביהן; "בתוך אחי אביהן" - זו נחלת אבי אביהן; "והעברת את נחלת אביהן להן" - זו חלק בכורה. **רבי אליעזר בן יעקב** אומר: אף חלק אחי אביהם נטלו, שנאמר: "נתן נתן" %ולמאן דאמר תרי אחי דאבא הוה להו, ההוא מ"אחוזת נחלה" נפקא

{ואמר ליה **רב פפא לאביי**: קרא, מאי קא חשיב? אי טפלים קא חשיב, טובא הווי! אי בתי אבות קחשיב, שיתא הווי! (**קיט,א**) <לעולם בתי אבות קא חשיב, והא קא משמע לן דבנות צלפחד נטלו חלק בכורה - אלמא ארץ ישראל מוחזקת היא!

אמר מר: והבנים נטלו בזכות אבי אביהם, ובזכות אבי אמותיהן { והתניא: בזכות עצמן! <לא קשיא! - הא כמאן דאמר ליוצאי מצרים, הא כמאן דאמר לבאי הארץ <אואיבעית אימא: הא והא לבאי הארץ, ולא קשיא! - הא דהוה בן עשרים, הא דלא הוה בן עשרים

ושהיה בכור, נוטל שני חלקים -- וְאֵמַאי?! ראוּי הוּא, ואִין
הבכור נוטל בראוי כבמוחזק! אַמַר רב יהודה אַמַר שמואל:
ביתדות אהלים!

{מתִּיב רבה: רבי יהודה אומר: בנות צלפחד נטלו ארבעה חלקים,
שנאמר: (יהושע יז) "ויפלו חבלי מנשה עשרה!" | אלא אַמַר רבה:
ארץ ישראל מוחזקת היא!

{מִתִּיבִי: אַמַר רבי חִידקא: שמעון השקמוני היה לי חבר, מתלמידי
רבי עקיבא, וכך היה רבי שמעון השקמוני אומר: יודע היה משה
רבינו שבנות צלפחד יורשות הן, אבל לא היה יודע אם נוטלות
חלק בכורה אם לאו. וראויה היתה פרשת נחלות ליכתב על ידי
משה, אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן. ויודע היה משה
רבינו שהמקושש במיתה, שנאמר: (שמות לא) "מחלליה מות
יומת", אבל לא היה יודע באי זו מיתה הוא ימות. וראויה היתה
פרשת מקושש שתכתב על ידי משה, אלא שנתחייב מקושש,
ונכתבה על ידו. ללמדך (קִיט, ב) שמגלגלים זכות על ידי זכאי,
וחובה על ידי חייב

~ ואי סלקא דעתך ארץ ישראל מוחזקת, מאי קא מסתפקא ליה?
אֵהיא גופה קא מסתפקא ליה! דכתיב: (שמות ו) "ונתתי אותה
לכם מורשה אני ה'" - גֵירושה היא לכם מאבותיכם? או דלמא
שמורישין ואינן יורשין? ופשטו ליה תרוייהו: ירושה לכם
מאבותיכם, ומורישין ואינן יורשין! ~ והיינו דכתיב: (שמות טו)
"תביאמו ותטעמו בהר נחלתך" - "תביאנו" לא נאמר, אלא
"תביאמו" - מלמד שמתנבאין ואינן יודעין מה מתנבאין

(במדבר כז) "ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני
הנשיאים וכל העדה" - ואפשר עמדו לפני משה ולא אמר להן
דבר, ועמדו לפני אלעזר והנשיאים וכל העדה? אלא סרס

9 כך נל"ד גרסת הרשב"ם ור"ג, אבל לפננו: "משה וכו' ולא אמרו ... לפני הנשיאים ..."

המקרא ודרשהו, דברי רבי יאשיה. **אבא חנן** אמר משום רבי **אליעזר**: בבית המדרש היו יושבין, והלכו ועמדו להן לפני כולן; ובמאי קמיפלגי? אמר סבר: חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב, ומר סבר: אין חולקין - והלכתא: חולקין, והלכתא: אין חולקין { קשיא הלכתא אהלכתא! אהלכתא לא קשיא - הא דפליג ליה רביה יקרא, הא דלא פליג ליה רביה יקרא

תנא: בנות צלפחד חכמניות הן, דרשניות הן, צדקניות הן - חכמניות הן, שלפי שעה דברו. דאמר ר' **שמואל בר רב יצחק**: מלמד שהיה משה רבינו יושב ודורש בפרשת יבמין, שנאמר: (דברים כה) "כי ישבו אחים יחדו". אמרו לו: אם כבן אנו חשובין, תנה לנו נחלה כבן! - אם לאו, תתיבס אמנו! - מיד, "ויקרב משה את משפטן לפני ה'"; דרשניות הן, שהיו אומרות: "אילו היה לו בן, לא דברנו!" {והתניא "בת"?!} אמר ר' **ירמיה**: סמי מכאן "בת"! <<**אבי** אמר: "אפילו היה בת לבן, לא דברנו!" ; צדקניות הן, שלא נישאו אלא להגון להן

תני רבי **אליעזר בן יעקב**: אפילו קטנה שבהן לא נשאת פחותה מארבעים שנה {איני! והא אמר רב **חסדא**: ניסת פחותה מבת עשרים, יולדת עד ששים; בת עשרים, יולדת עד ארבעים; בת ארבעים, שוב אינה יולדת! אלא מתוך שצדקניות הן, נעשה להן נס כיוכבד, דכתיב: (שמות ב) "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" - (**קכא**) ; אפשר בת מאה ושלשים שנה, וקרא לה "בת"?! דאמר ר' **חמא בר חנינא**: זו יוכבד, שהורתה בדרך, ונולדה בין החומות, דכתיב: (במדבר כו) "אשר ילדה אותה ללוי במצרים" - לידתה במצרים, והורתה שלא במצרים ; ואמאי קרו לה "בת"? < אמר רב **יהודה בר זבידא**: מלמד שנולדו בה סימני נערות - נתעדן הבשר, נתפשטו הקמטין, וחזר היופי למקומו; "ויקח" - ; "ויחזור" מיבעי ליה! אמר רב **יהודה בר זבידא**: מלמד שעשה לה

מחברת בבא בתרא - ח

מעשה לקוחין - הושיבה באפריון, ואהרן ומרים משוררים לפניו,
ומלאכי שרת אומרים: (תהילים קיג) "אם הבנים שמחה"

להלן מנאן הכתוב דרך גדולתן, וכאן דרך חכמתן - מסייעא ליה
לרבי אמי, דאמר ר' אמי: בישיבה הלך אחר חכמה, במסיבה הלך
אחר זקנה. אמר ר' אשי: והוא דמפליג בחכמה, והוא דמפליג
בזקנה

תנא דבי רבי ישמעאל: בנות צלפחד שקולות היו, שנאמר:
"ותהיינה" - הויה אחת לכולן

אמר רב יהודה אמר שמואל: בנות צלפחד הותרו להנשא לכל
השבטים, שנאמר: (במדבר לו) "לטוב בעיניהם תהיינה לנשים" -
אלא מה אני מקיים "אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים?"
- עצה טובה השיאן הכתוב, שלא ינשאו אלא להגון להן!

{מותיב רבה: (ויקרא כב) "אמור אליהם" - לאותן העומדים על
הר סיני; "לדורותיכם" - אלו דורות הבאים ~ אם נאמר אבות,
למה נאמר בנים?! ואם נאמר בנים, למה נאמר אבות?! - מפני
שיש באבות מה שאין בבנים, ויש בבנים מה שאין באבות -
באבות הוא אומר: (במדבר לו) "וכל בת יורשת נחלה", והרבה
מצות נצטוו בנים שלא נצטוו אבות - הא מפני שיש באבות שאין
בבנים, ויש בבנים מה שאין באבות, הוצרך לומר אבות, הוצרך
לומר בנים! ~ קתני מיהת: באבות הוא אומר "וכל בת יורשת
נחלה" >הוא מותיב לה והוא מפרק לה: לבר מבנות צלפחד

אמר מר: באבות הוא אומר "וכל בת יורשת נחלה" - באבות אין,
בבנים לא - >מאי משמע? >אמר רבא: אמר קרא: (במדבר לו)
"זה הדבר" - דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה {אמר ליה רבה
זוטי לרב אשי: אלא מעתה (ויקרא יז) "זה הדבר" דשחוטי חוץ,

מחברת בבא בתרא - ח

הכי נמי דלא יהא נוהג אלא בדור זה! אשאני התם, דכתיב:
(ויקרא יז) "לדורותם" **(קכב)** {במדבר ל} "זה הדבר" דראשי
המטות, הכי נמי דלא יהא נוהג אלא בדור זה! אמר ליה: ההוא
יליף "זה זה" מהתם! {האי נמי, ליליף "זה זה" מהתם?!} אהאי
מאי?! בשלמא התם, איצטריך לגזרה שוה - הכא, למאי
איצטריך?! לשתוק קרא מיניה, ואנא ידענא דלדורות הוא!

גמאי גזרה שוה? אדתניא: נאמר כאן "זה הדבר" ונאמר להלן
(ויקרא טז) "זה הדבר" - מה להלן, אהרן ובניו וכל ישראל - אף
כאן, אהרן ובניו וכל ישראל; ומה כאן, ראשי המטות - אף להלן,
ראשי המטות!

אמר מר: מה להלן, אהרן ובניו וכל ישראל - אף כאן, אהרן ובניו
וכל ישראל - גמאי הלכתא? אמר **רב אחא בר יעקב**: לומר
שהפרת נדרים בשלשה הדיוטות {והא "ראשי המטות" כתיב
ביה?!} אכדאמר **רב חסדא** אמר **רבי יוחנן**: ביחיד מומחה - הכי
נמי, ביחיד מומחה

אמר מר:¹⁰ ומה כאן, ראשי המטות, אף להלן, ראשי המטות -
גמאי הלכתא? אמר **רב ששת**: לומר שיש שאלה בהקדש!

{ולבית שמאי, דאמרי אין שאלה בהקדש, דתנן: **בית שמאי**
אומרים: הקדש טעות הקדש, **ובית הלל** אומרים: אינו הקדש, האי
"זה" ו"זה" מאי עבדי ליה?!} "זה הדבר" דשחוטי חוץ מיבעי ליה -
על השוחט הוא חייב, ואינו חייב על המולק; "זה הדבר" דראשי
המטות מיבעי ליה לחכם מתיר, ואין בעל מתיר; בעל מפר, ואין
חכם מפר!

{ולבית שמאי, דלית להו גזרה שוה, הפרת נדרים בשלשה
הדיוטות מנא להו?!} אנפקא להו מדתניא: (ויקרא כג) "וידבר משה
את מועדי ה' אל בני ישראל" - ר' **יוסי הגלילי** אומר: **(קכא, א)**

10 כך גרסת הב"ח, ולפננו ליתא

מחברת בבא בתרא - ח

מועדי ה' נאמרו - שבת בראשית לא נאמרה! <<בן עזאי אומר:
מועדי ה' נאמרו - הפרת נדרים לא נאמרה

ר' יוסי בר נתן גמיר לה להא מתניתא, ולא ידע ליה לפרושה. אזל
בתריה דרב ששת לנהרדעא, ולא אשכחיה. אזל בתריה למחוזא.
אשכחיה. אמר ליה: גמאי "מועדי ה' נאמרו - שבת בראשית לא
נאמרה"? אמר ליה: מועדי ה' צריכין קידוש בית דין - שבת
בראשית אינה צריכה קידוש בית דין. סלקא דעתך אמינא: הואיל
וכתיבי גבי מועדות, תיבעי קידוש בית דין כמועדות - קא משמע
לן

גמאי "מועדי ה' נאמרו - הפרת נדרים לא נאמרה"? <מועדי ה'
צריכין מומחין - הפרת נדרים אינה צריכה מומחין

{והא "ראשי המטות" כתיב?! <אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן:
ביחיד מומחה!

תנן התם: אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים
לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים
יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לבייש את מי שאין לו
{בשלמא יום הכפורים - יום סליחה ומחילה, יום שנתנו בו לוחות
אחרונות - אלא חמשה עשר באב, מאי היא?! <אמר רב יהודה
אמר שמואל: יום שהותרו שבטים לבא זה בזה גמאי דרוש?
<(במדבר לו) "זה הדבר" - דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה
<<רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: יום שהותר שבט בנימן לבא
בקהל. דכתיב: (שופטים כא) "ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר
איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה" גמאי דרוש? <"ממנו" - ולא
מבנינו

<<רב דימי בר יוסף אמר רב נחמן: יום שכלו בו מתי מדבר.
דאמר מר: עד שלא כלו מתי מדבר (קכא, ב) לא היה דיבור עם

מחברת בבא בתרא - ח

משה, שנאמר: (דברים ב) "ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם", וסמיך ליה: "וידבר ה' אלי לאמר" - אלי היה הדיבור

<<<<עולא אמר: יום שביטל בו הושע בן אלה פרדסאות שהושיב ירבעם על הדרכים, שלא יעלו ישראל לרגל

<<<<<<רב מתנה אמר: יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה. דאמר רב מתנה: אותו היום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה, תקנו ביבנה "הטוב והמטיב" - הטוב שלא הסריחו, והמטיב שנתנו לקבורה

<<<<<<<<רב יוסף, דאמרי תרוייהו: יום שפוסקין בו מלכרות עצים למערכה. תניא: רבי אליעזר הגדול אומר: כיון שהגיע חמשה עשר באב, תשש כחה של חמה, ולא היו כורתין עצים למערכה. אמר רב מנשה: וקרו ליה "יום תבר מגל"

מכאן ואילך, דמוסיף יוסף - שאינו מוסיף, יוסף גמאי "יוסף"?
אתני רב יוסף: תקבריה אמיה

תנו רבנן: שבעה קפלו את כל העולם כולו - מתושלח ראה אדם; שם ראה מתושלח; יעקב ראה את שם; עמרם ראה את יעקב; אחיה השילוני ראה את עמרם; אליהו ראה את אחיה השילוני, ועדיין קיים

{ואחיה השילוני ראה את עמרם?! והא כתיב: (במדבר כו) "ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון" אמר רב המנונא: לא נגזרה גזרה על שבטו של לוי, דכתיב: (במדבר יד) "במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקודיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה" - מי שפקודיו מבן עשרים - יצא שבטו של לוי, שפקודיו מבן שלשים

{ומשאר שבטים לא עייל?! והתניא: יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו בימי יעקב, ולא מתו עד שנכנסו ישראל לארץ,

שנאמר: (יהושע ז) "ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש", ותניא: שלשים וששה ממש, דברי ר' יהודה. אמר לו רבי נחמיה: וכי נאמר "שלשים וששה"?! והלא לא נאמר אלא "כשלשים וששה"! אלא זה יאיר בן מנשה, ששקול כרובה של סנהדרין! <אלא אמר רב אחא בר יעקב: לא נגזרה גזירה, לא על פחות מבן עשרים, ולא על יתר מבן ששים - לא על פחות מבן עשרים, דכתיב: "מבן עשרים שנה ומעלה", ולא על יתר מבן ששים - גמר "ומעלה" (ויקרא כז) "ומעלה" מערכין - מה להלן, יתר מבן ששים כפחות מבן עשרים - אף כאן, יתר מבן ששים כפחות מבן עשרים!

איבעיא להו: ארץ ישראל לשבטים איפלוג, או דלמא לקרקף גברי איפלוג?

(קכב, א) <תא שמע: (במדבר כו) "בין רב למעט", ועוד תניא: עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים. שבתחלה, לא נתחלקה אלא לשנים עשר שבטים; ולא נתחלקה אלא בכסף, שנאמר: "בין רב למעט" - אמר רבי יהודה: סאה ביהודה שוה חמש סאין בגליל; ולא נתחלקה אלא בגורל, שנאמר: (במדבר כו) "אך בגורל"; ולא נתחלקה אלא באורים ותומים, שנאמר: "על פי הגורל"

הא כיצד? אלעזר מלובש אורים ותומים, ויהושע וכל ישראל עומדים לפניו, וקלפי של שבטים וקלפי של תחומין מונחין לפניו. והיה מכוין ברוח הקדש, ואומר: "זבולן עולה! תחום עכו עולה עמו!" - טרף בקלפי של שבטים, ועלה בידו זבולן; טרף בקלפי של תחומין, ועלה בידו תחום עכו. וחוזר ומכוין ברוח הקדש, ואומר: "נפתלי עולה! ותחום גינוסר עולה עמו!" - טרף בקלפי של שבטים, ועלה בידו נפתלי; טרף בקלפי של תחומין, ועלה בידו תחום גינוסר. וכן כל שבט ושבט

מחברת בבא בתרא - ח

ולא כחלוקה של עולם הזה, חלוקה של עולם הבא - העולם הזה, אדם יש לו שדה לבן, אין לו שדה פרדס; שדה פרדס, אין לו שדה לבן - לעולם הבא, אין לך כל אחד ואחד שאין לו בהר ובשפלה ובעמק, שנאמר: (יחזקאל מח) "שער ראובן אחד שער יהודה אחד שער לוי אחד" - הקדוש ברוך הוא מחלק להן בעצמו, שנאמר: (יחזקאל מח) "ואלה מחלקותם נאם ה'"

~קתני מיהת שבתחלה לא נתחלקה אלא לשנים עשר שבטים - שמע מינה: לשבטים איפלוג - שמע מינה!

אמר מר: עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים - גאידך למאן? אמר **רב חסדא**: לנשיא, דכתיב: (יחזקאל מח) "והעובד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל" {אמר ליה **רב פפא לאביי**: אימא: רונגר בעלמא?! אלא סלקא דעתך, דכתיב: (יחזקאל מח) "והנותר לנשיא מזה ומזה לתרומת הקדש ולאחוזת העיר" ולא נתחלקה אלא לכספים, שנאמר: "בין רב למעט" - גלמאי? אילימא לשופרא וסניא - אטו בשופטני עסקינן?! אלא לקרובה ורחוקה!

כתנאי: **רבי אליעזר** אומר: בכספים העלוה. **רבי יהושע** אומר: בקרקע העלוה

ולא נתחלקה אלא בגורל, שנאמר: "אך בגורל" -- תנא: "אך בגורל" - יצאו יהושע וכלב ~למאי? אילימא דלא שקול כלל - השתא, דלאו דידהו שקול - דידהו מיבעיא?! אלא שלא נטלו בגורל, אלא על פי ה'!

יהושע, דכתיב: (יהושע יט) "על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל את תמנת סרח בהר אפרים" - (**קכב,ב**) כתיב: "סרח", וכתיב: (שופטים א) "חרס" - אמר **ר' אלעזר**: בתחלה, פירותיה כחרס,

מחברת בבא בתרא - ח

ולבסוף, פירותיה מסריחין. ואיכא דאמרי: בתחלה, מסריחין,
ולבסוף כחרס

כלב, דכתיב: (שופטים א) "ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר
משה ויורש משם את שלשה בני הענק" {חברון עיר מקלט הוא?!?
<אמר **אביי**: פרוורהא, דכתיב: (יהושע כא) "ואת שדה העיר ואת
חצריה נתנו לכלב בן יפונה באחוזתו"

משנה: אחד הבן ואחד הבת בנחלה. אלא שהבן נוטל פי שנים
בנכסי האב, ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם. והבנות נזונות
מנכסי האב, ואינן נזונות מנכסי האם

גמרא: גמאי "אחד הבן ואחד הבת לנחלה"? ^ אילימא דירתני כי
הדדי - הא תנן: בן קודם לבת, כל יוצאי יריכו של בן קודמין
לבת

סימן: נפשם

<אמר **רב נחמן בר יצחק**: הכי קאמר: אחד הבן ואחד הבת נוטלין
בראוי כבמוחזק {הא נמי תנינא: בנות צלפחד נטלו שלשה חלקים
בנחלה - חלק אביהן, שהיה מיוצאי מצרים, וחלקו עם אחיו
בנכסי חפר } {ועוד, מאי "אלא"?!}

| <אלא אמר **רב פפא**: הכי קאמר: אחד הבן, ואחד הבת, נוטלין
חלק בבכורה {הא נמי תנינא: ושהיה בכור, נוטל שני
חלקים } {ועוד, מאי "אלא"?!}

| <אלא אמר **רב אשי**: הכי קאמר: אחד בן בין הבנים, ואחד בת
בין הבנות - אם אמר "ירש כל נכסי", דבריו קיימין {כמאן? כר'
יוחנן בן ברוקא?! - הא קתני לה לקמן: ר' יוחנן בן ברוקא אומר:
אם אמר על מי שראוי ליורשו, דבריו קיימין; על מי שאינו ראוי
ליורשו, אין דבריו קיימין ~ וכי תימא: קא סתם לן כרבי יוחנן בן

מחברת בבא בתרא - ח

ברוקא - סתם ואחר כך מחלוקת היא, וסתם ואחר כך מחלוקת,
אין הלכה כסתם! {{ועוד, מאי "אלא"?!}}

|<אלא אמר **מר בר רב אשי**: הכי קאמר: אחד הבן ואחד הבת,
שוין בנכסי האם ובנכסי האב, אלא שהבן נוטל פי שנים בנכסי
האב, ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם

תנו רבנן: (דברים כא) "לתת לו פי שנים" - פי שנים כאחד {אתה
אומר פי שנים כאחד, או אינו אלא פי שנים בכל הנכסים? - ודין
הוא: **(קכג,א)** חלקו עם אחד וחלקו עם חמשה - מה חלקו עם
אחד, פי שנים כאחד - אף חלקו עם חמשה, פי שנים כאחד? או
כלך לדרך זו - חלקו עם אחד וחלקו עם חמשה - מה חלקו עם
אחד, פי שנים בכל הנכסים - אף חלקו עם חמשה, פי שנים בכל
הנכסים? כתלמוד לומר: (דברים כא) "והיה ביום הנחילו את בניו"
- התורה ריבתה נחלה אצל אחין - הא אין עליך לדון כלשון
האחרון, אלא כלשון הראשון!

ואומר: (דברי הימים א ה) "ובני ראובן בכור ישראל כי הוא
הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו לבני יוסף בן ישראל ולא
להתיחש לבכורה", ואומר: "כי יהודה גבר באחיו ולנגיד ממנו
והבכורה ליוסף" - נאמרה בכורה ליוסף, ונאמרה בכורה לדורות -
מה בכורה האמורה ליוסף, פי שנים כאחד - אף בכורה האמורה
לדורות, פי שנים כאחד

ואומר: (בראשית מח) "ואני נתתי לך שכס אחד על אחיך אשר
לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי" - וכי בחרבו ובקשתו לקח?
והלא כבר נאמר: (תהילים מד) "כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא
תושיעני"! - אלא "חרבי" - זו תפלה; "קשתי" - זו בקשה

מאי "ואומר"? אכתי תימא: האי, לכדר' יוחנן בן ברוקא הוא
דאתא - תא שמע: "ובני ראובן בכור ישראל"; וכי תימא: "בכורה"
מ"בכורתו" לא גמרינן - תא שמע: "והבכורה ליוסף"; וכי תימא

יוסף גופיה, ממאי דפי שנים כאחד הוה? - תא שמע: "ואני נתתי לך שכס אחד על אחיך"

{אמר ליה **רב פפא לאביי**: אימא: דיקלא בעלמא <אמר ליה: עליך אמר קרא: (בראשית מח) "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי"

זבעא מיניה ר' חלבו מרבי שמואל בר נחמני: מה ראה יעקב שנטל בכורה מראובן ונתנה ליוסף? ומה ראה?! "ובחללו יצועי אביו" כתיב! ~אלא מה ראה שנתנה ליוסף? <אמשול לך משל, למה הדבר דומה? לבעל הבית שגדל יתום בתוך ביתו. לימים העשיר אותו יתום ואמר: "אהניו לבעל הבית מנכסי!" {אמר ליה: ואי לאו דחטא ראובן, לא מהני ליה ליוסף ולא מדעם?! |אלא ר' יונתן רבך, לא כך אמר: ראויה היתה בכורה לצאת מרחל, דכתיב: (בראשית לז) "אלה תולדות יעקב יוסף", אלא שקדמתה לאה ברחמים. ומתוך צניעות שהיתה בה ברחל, החזירה הקב"ה לה! זמאי "קדמתה לאה ברחמים"? <דכתיב: (בראשית כט) "ועיני לאה רכות" ~מאי "רכות"? אילימא רכות ממש - אפשר בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב, דכתיב: (בראשית ז) "מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה" - בגנות צדיקים דבר הכתוב?! - אלא אמר ר' אלעזר: שמתנותיה ארוכות ~רב אמר: לעולם רכות ממש, ולא גנאי הוא לה, אלא שבח הוא לה! שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים: "שני בנים יש לה לרבקה, שתי בנות יש לו ללבן - גדולה לגדול, וקטנה לקטן!" והיתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת: "גדול, מה מעשיו?" - "איש רע הוא, מלסטם בריות!" - "קטן, מה מעשיו?" - (בראשית כה) "איש תם יושב אוהלים". והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה. והיינו דכתיב: (בראשית כט) "וירא ה' כי שנואה לאה" - מאי "שנואה"? אילימא שנואה ממש - אפשר בגנות בהמה טמאה לא

מחברת בבא בתרא - ח

דבר הכתוב - בגנות צדיקים דבר הכתוב?! - אלא ראה הקב"ה ששנואין מעשה עשו בפניה, ויפתח את רחמה

גומאי צניעות היתה בה ברחל? <דכתיב: (בראשית כט) "ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא" - והלא בן אחות אביה הוא! אלא אמר לה: "מינסבת לי?" אמרה ליה: "אין! מיהו אבא רמאה הוא, ולא יכלת ליה!" אמר לה: "מאי רמאותיה?" - אמרה ליה: "אית לי אחתא דקשישא מינאי, ולא מנסבא לי מקמה!" אמר לה: "אחיו אני ברמאות!" אמרה ליה: "ומי שרי להו לצדיקי לסגויי ברמאותא?!!" - "אין! (שמואל ב כב) "עם נבר תתבר ועם עקש תתפל"!"

מסר לה סימנין. כי קא מעיילי לה ללאה, סברה: השתא מיכספא אחתאי! - מסרתניהו ניהלה. והיינו דכתיב: (בראשית כט) "ויהי בבקר והנה היא לאה" - מכלל דעד השתא לאו לאה היא?! - אלא מתוך סימנים שמסר לה יעקב לרחל, ומסרתה ללאה, לא הוה ידע לה עד ההיא שעתא

גבעא מיניה **אבא חליפא קרויא מר' חייא בר אבא**: בכללן אתה מוצא שבעים, בפרטן אתה מוצא שבעים חסר אחד! <אמר ליה: תאומה היתה עם דינה, דכתיב: (בראשית מז) "ואת דינה בתו" { אלא מעתה, תאומה היתה עם בנימן, דכתיב: (**קכג,ב**) (בראשית מג) "ואת בנימין אחיו בן אמו" <אמר: מרגלית טובה היתה בידי, ואתה מבקש לאבדה ממני! הכי אמר **ר' חמא בר חנינא**: זו יוכבד, שהורתה בדרך, ולידתה בין החומות! שנאמר: (במדבר כ) "אשר ילדה אותה ללוי במצרים" - לידתה במצרים, ואין הורתה במצרים

גבעא מיניה **ר' חלבו מר' שמואל בר נחמני**: כתיב: (בראשית ל:כה) "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכח אל מקומי ולארצי" - מאי שנא כי אתיליד יוסף? <אמר

מחברת בבא בתרא - ח

ליה: ראה יעקב אבינו שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף, שנאמר: (עובדיה א) "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו כי ה' דבר"

{איתביה: (שמואל א ל) "ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם!"? אמר ליה: דאקריך נביאי - לא אקריך כתובי! דכתיב: (דברי הימים א יב) "בלכתו אל צקלג נפלו עליו ממנשה עדנה ויוזבד וידיעאל ומיכאל ויוזבד ואליהוא וצלתי ראשי האלפים אשר למנשה"

{מתיב **רב יוסף**: (דברי הימים א ד) "ומהם מן בני שמעון הלכו להר שעיר אנשים חמש מאות ופלטיה ונעריה ורפיה ועזיאל בני ישעי בראשם ויכו את שארית הפלטה לעמלק וישבו שם עד היום הזה" אמר **רבה בר שילא**: ישעי מבני מנשה אתי! דכתיב: (דברי הימים א ה) "ובני מנשה חפר וישעי"

תנו רבנן: הבכור נוטל פי שנים בזרוע ובלחיים ובקיבה, ובמוקדשין, ובשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן גכיצד? אהניח להן אביהן פרה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים, או שהיתה רועה באפר, וילדה - בכור נוטל פי שנים. אבל בנו בתים, ונטעו כרמים - אין בכור נוטל פי שנים

גהאי הזרוע והלחיים והקיבה, היכי דמי? אי דאתי לידי אבוהון, פשיטא! ואי דלא אתי לידי אבוהון, ראוי הוא, ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק! אהכא במכירי כהונה עסקינן, ודאשתחיט בחיי דאבוהון. וקסבר: מתנות שלא הורמו, כמי שהורמו דמו

{מוקדשין לאו דידיה נינהו! אבקדשים קלים, ואליבא דרבי יוסי הגלילי, דאמר: ממון בעלים הוא! דתניא: (ויקרא ה) "ומעלה מעל בה" - לרבות קדשים קלים, שהן ממון בעלים, דברי **רבי יוסי הגלילי**

מחברת בבא בתרא - ח

הניח להן אביהן פרה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים, או שהיתה רועה באפר, וילדה - בכור נוטל בה פי שנים {השתא מוחכרת ומושכרת, דלאו ברשותא דמרה דידהו קיימא, אמרת שקיל - רועה באפר מיבעיא?! אהא קא משמע לן דמוחכרת ומושכרת דומיא דרועה באפר - מה רועה באפר, שבחא דממילא קא אתי, ולא קא חסרי בה מזונא - (קכד,א) אף מוחכרת ומושכרת, שבחא דממילא קא אתי, דלא חסרי בה מזוני

זמני? ארבי היא! דתניא: אין בכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן. רבי אומר: אומר אני: בכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן, אבל לא בשבח שהשביחו יתומים לאחר מיתת אביהן. ירשו שטר חוב - בכור נוטל פי שנים; יצא עליהן שטר חוב - בכור נותן פי שנים. ואם אמר: "איני נותן ואיני נוטל", רשאי

זמאי טעמייהו דרבנן? אמר קרא: (דברים כא) "לתת לו פי שנים" - מתנה קרייה רחמנא - מה מתנה, עד דמטיא לידיה - אף חלק בכורה, עד דמטיא לידיה %ורבי אומר: אמר קרא: "פי שנים" - מקיש חלק בכורה לחלק פשוט - מה חלק פשוט, אף על גב דלא מטא לידיה - אף חלק בכורה, אף על גב דלא מטא לידיה {ורבנן נמי, הכתיב: "פי שנים"?! אהוא למיתבא ליה אחד מצרא {ורבי נמי, הכתיב "לתת לו"?! אהוא שאם אמר "איני נוטל ואיני נותן", רשאי

אמר ר' פפא: דיקלא ואלים, ארעא ואסיק שירטון - דכולי עלמא לא פליגי דשקיל - כי פליגי, בחפורה והוה שובלי, שלופפי והוה תמרי, דמר סבר: שבחא דממילא, ומר סבר: אישתני

אמר רבה בר חנא אמר ר' חייא: עשה כדברי רבי, עשה; כדברי חכמים, עשה - (קכד,ב) מספקא ליה אי הלכה כרבי מחבירו ולא מחבירו, או הלכה כרבי מחבירו ואפילו מחבירו

מחברת בבא בתרא - ח

אמר **רב נחמן** אמר **רב**: אסור לעשות כדברי רבי! - קא סבר: הלכה כרבי מחבירו, ולא מחבירי. ו**רב נחמן** דידיה אמר: מותר לעשות כדברי רבי! - קא סבר: הלכה כרבי מחבירו, ואפילו מחבירי. אמר **רבא**: אסור לעשות כדברי רבי, ואם עשה, עשוי - קא סבר: מטיין

איתמר: תני **רב נחמן** בשאר ספרי **דבי רב**: (דברים כא) "בכל אשר ימצא לו" - פרט לשבח שהשביחו יורשין לאחר מיתת אביהן - אבל שבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן, שקיל - ומני? רבי היא!

תני **רמי בר חמא** בשאר ספרי **דבי רב**: "בכל אשר ימצא לו" - פרט לשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן, וכל שכן שבח שהשביחו יורשין לאחר מיתת אביהן, דלא שקיל - ומני? רבנן היא!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: אין בכור נוטל פי שנים במלוה גלמאן? אילימא לרבנן - השתא שבחא, דאיתיה ברשותיה, אמרי רבנן לא שקיל - מלוה מבעיא?! - אלא לרבי! גואלא הא דתניא: ירשו שטר חוב, בכור נוטל פי שנים, בין במלוה בין ברבית - מני? לא רבי ולא רבנן! אלעולם לרבנן, ואצטריך - סלקא דעתך אמינא: מלוה, כיון דנקיט שטרא, כמאן דגביא דמיא - קא משמע לן!

שלחו מתם: בכור נוטל פי שנים במלוה, אבל לא ברבית גלמאן? אילימא לרבנן - השתא, שבחא דאיתיה ברשותיה, אמרי רבנן דלא שקיל - מלוה מבעיא?! אלא לרבי! גולרבי, ברבית לא?! והתניא: **רבי** אומר: בכור נוטל פי שנים, בין במלוה בין ברבית! אלעולם רבנן היא, ומלוה כמאן דגביא דמיא!

אמר ליה **רב אחא בר רב לרבינא**: איקלע **אמימר** לאתרין, ודריש: בכור נוטל פי שנים במלוה, אבל לא ברבית אמר ליה: נהרדעי לטעמייהו, דאמר **רבה**: גבו קרקע, יש לו - גבו מעות, אין לו. ו**רב**

נחמן אמר: גבו מעות, יש לו - גבו קרקע, אין לו. אמר ליה **אביי לרבה**: לדידך קשיא, לרב נחמן קשיא! - לדידך קשיא: (**קכה, א**) מאי שנא מעות, דלא, דלאו הני מעות שבק אבוהון - קרקע נמי, לאו הא קרקע שבק אבוהון! {ועוד: הא אמר מר¹¹: מסתבר טעמא דבני מערבא, דאי קדים סבתא וזבנא, זבינה זביני!

{לרב נחמן קשיא: מאי שנא קרקע, דלא, דלאו הא קרקע שבק אבוהון - מעות נמי, לאו הני מעות שבק אבוהון {ועוד: הא אמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבנה**: יתומים שגבו קרקע בחובת אביהן, בעל חוב חוזר וגובה מהן

אמר ליה: לא לדידי קשיא, ולא לרב נחמן קשיא! טעמא דבני מערבא קאמרינן, ולן לא סבירא לן!

מאי סבתא? דהוא דאמר להו (**קכה, ב**) "נכסי לסבתא ובתרה לירתאי" - הויא ליה ברתא דהוה נסיבא. שכיבא בחיי בעלה ובחיי סבתא. בתר דשכיבא סבתא, אתא בעל, קא תבע. אמר **רב הונא**: לירתני, ואפילו לירתני ירתי! **ורב ענן** אמר: לירתני, ולא לירתני ירתי. שלחו מתם: הלכתא כוותיה דרב ענן, ולאו מטעמיה! - הלכתא כוותיה דרב ענן - דבעל לא ירית; ולאו מטעמיה - דאילו רב ענן סבר: אף על גב דהוה ליה ברא לברתיה, לא ירית - ולא היא! דאילו הוה ליה ברא לברתיה, ודאי ירית! ובעל, היינו טעמא דלא ירית, משום דהוה ליה ראוי, ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק - מכלל דרב הונא סבר: בעל נוטל בראוי כבמוחזק

אמר **ר' אלעזר**: דבר זה נפתח בגדולים ונסתיים בקטנים: כל האומר "אחריך", כאומר "מעכשיו" דמי

אמר **רבה**: מסתברא טעמא דבני מערבא, דאי קדים סבתא וזבנא, זבינה זביני

11 לפננו: "הא את הוא דאמרת"

אמר **רב פפא**: הלכתא: אין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק, ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק, ואין הבכור נוטל פי שנים במלוה, בין שגבו קרקע בין שגבו מעות, (**קכו,א**) ומלוה¹² שעמו פלגי

אמר **רב הונא** אמר **רב אסי**: בכור שמיחה, מיחה. אמר **רבה**: מסתבר טעמיה דרב אסי בענבים ובצרום זיתים ומסקום, אבל דרכום, לא! ו**רב יוסף** אמר: אפילו דרכום! {דרכום?! מעיקרא עינבי - השתא חמרא! <כדאמר **רב עוקבא בר חמא**: ליתן לו דמי היזק ענביו - הכי נמי, נותן לו דמי היזק ענביו!

גְּהִיכָא אִיתֵמֵר דְּרַב עֻקְבָּא בַר חַמָּא? אַהָא דְאִמֵר **רַב יְהוּדָה** אִמֵר **שְׁמוּאֵל**: בְּכוֹר וּפְשׁוּט שֶׁהֵנִיחַ לֵהֶן אַבְיָהֶן עֲנָבִים וּבְצָרוֹם, זֵיתִים וּמִסְקוֹם - בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם; אִפִּילוּ דְרַכּוּם?! - דְרַכּוּם, מְעִיקְרָא עֵינְבֵי, הַשְׁתָּא חֲמָרָא! <אִמֵר **מֵר עֻקְבָּא בַר חַמָּא**: לִיתֵן לוֹ דְּמֵי הַיִּזְק עֲנָבִיו!

אמר **רב אסי**: בכור שנטל חלק כפשוט, ויתר גְּמָאֵי וִיתֵר? אַרְבַּ פַּפָּא מִשְׁמִיָּה דְרַבָּא אִמֵר: וִיתֵר בְּאוֹתָהּ שְׁדָה <<**רב פפי** משמיה **דרבא** אמר: ויתר בכל הנכסים כולן -- **רב פפא** משמיה **דרבא** אמר: ויתר באותה שדה - קא סבר: אין לו לבכור קודם חלוקה, ומה דאתא לידיה אחיל - אידך לא אחיל; ו**רב פפי** משמיה **דרבא** אמר: ויתר בכל הנכסים כולן - קא סבר: יש לו לבכור קודם חלוקה, ומדאחיל בהא, אחיל בכולהו

והא דרב פפי ורב פפא לאו בפירוש איתמר, אלא מכללא איתמר. דההוא בכור דאזיל זבין נכסי דידיה ודפשוט. אזול יתמי בני פשוט למיכל תמרי מהנהו לקוחות. מחונהו. אמרי להו קרובים: "לא מיסתייא דזבנתינהו לנכסייהו, אלא מימחא נמי מחיתו

12 ברשב"ם "במלוה" ונל"ד שגרסתו "ובמלוה"

להו?!" אתו לקמיה **דרבא**. אמר להו: לא עשה ולא כלום! (**קנוב**)
מר סבר: לא עשה כלום בפלגא, ומר סבר: בכולהו
שלחו מתם: בכור שמכר קודם חלוקה, לא עשה כלום - אלמא
אין לו לבכור קודם חלוקה! #והלכתא: יש לבכור קודם חלוקה
מר זוטרא מדרישבא פלג בצנא דפלפלי בהדי אחין בשוה. אתא
לקמיה **דרב אשי**. אמר ליה: הואיל ויתרתה במקצת, ויתרתה בכל
הנכסים כולן!

משנה: האומר: "איש פלוני בני בכור, לא יטול פי שנים", "איש
פלוני בני, לא יירש עם אחיו" - לא אמר כלום, שהתנה על מה
שכתוב בתורה. המחלק נכסיו על פיו - ריבה לאחד, ומיעט לאחד,
והשוה להן את הבכור - דבריו קיימין. ואם אמר משום ירושה,
לא אמר כלום. כתב, בין בתחלה בין באמצע בין בסוף "משום
מתנה", דבריו קיימין

גמרא: ^ לימא מתניתין דלא כר' יהודה, דאי ר' יהודה, האמר:
בדבר של ממון, תנאו קיים! דתניא: האומר לאשה: "הרי את
מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה!", הרי זו
מקודשת, ותנאו בטל, דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר: בדבר של
ממון, תנאו קיים <אפילו תימא ר' יהודה - התם, ידעה וקא מחלה
- הכא, לא קא מחיל!

אמר **רב יוסף**: אמר: "איש פלוני, בני בכורי הוא" - נוטל פי שנים;
"איש פלוני, בכור הוא" - אינו נוטל פי שנים - דלמא בוכרא
דאמא קאמר

ההוא דאתא לקמיה **דרבה בר בר חנה**: אמר ליה: "מוחזקני בזה
שהוא בכור" אמר ליה: "מנא ידעת?" - דהוה קרי ליה אבוח

"בוכרא סכלא"! {דלמא בוכרא דאמא הוא, דכל בוכרא דאמא נמי "בוכרא סכלא" קארו ליה!

ההוא דאתא לקמיה ד**רבי חנינא**. אמר ליה: "מוחזקני בזה שהוא בכור!" אמר ליה: "מנא ידעת?" אמר ליה: "דכי הוו אתו לגבי אבוה, אמר להו: "זילו לגבי שכחת ברי, דבוכרא הוא, ומסי רוקיה!" {ודלמא בוכרא דאמא הוא אגמירי: בוכרא דאבא, מסי רוקיה - בוכרא דאמא, לא מסי רוקיה!

אמר **ר' אמאי**: טומטום שנקרע ונמצא זכר, אינו נוטל פי שנים, דאמר קרא: (דברים כא) "והיה הבן הבכור לשניאה" - עד שיהא בן משעת הויה. **רב נחמן בר יצחק** אמר: אף אינו נידון כבן סורר ומורה, דאמר קרא: (דברים כא) "כי יהיה לאיש בן סורר ומורה" - עד שיהא בן משעת הויה. (**קכז, א**) **אמימר** אמר: אף אינו ממעט חלק בכורה, שנאמר: (דברים כא) "וילדה לו בנים" - עד שיהא בן בשעת לידה. **רב שיזבי** אמר: אף אינו נימול לשמנה, דאמר קרא: (ויקרא יב) "אשה כי תזריע וילדה זכר ... וביום השמיני ימול" - עד שיהא זכר משעת לידה. **רב שרביא** אמר: אף אין אמו טמאה לידה, דאמר קרא: "אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים" - עד שיהא זכר משעת לידה

{מיתבי: המפלת טומטום ואנדרוגינוס, תשב לזכר ולנקיבה - תיובתא¹³ דרב שרביא - תיובתא!

^ לימא: תיהוי תיובתא דרב שיזבי? כתנא, ספוקי מספקא ליה, ולחומר {אי הכי, "תשב לזכר ולנקבה ולנדה" מיבעי ליה! - קשיא!

אמר **רבא**: תניא כוותיה דר' אמאי: "בן" - ולא טומטום; "בכור" - ולא ספק

13 כן ברשב"ם, ולפננו "י"

{בשלמא "בן" ולא טומטום - כדר' אמי - אלא "בכור" ולא ספק - לאפוקי מאי?! <לאפוקי מדדרש רבא, דדרש **רבא**: שתי נשים שילדו שני זכרים במחבא - כותבין הרשאה זה לזה. אמר ליה **רב פפא לרבא**: <והא שלח **רבי**: דבר זה שאלתי לכל רבותי, ולא אמרו לי דבר. ברם כך אמרו משום **ר' ינאי**: הוכרו ולבסוף נתערבו, כותבין הרשאה זה לזה - לא הוכרו, אין כותבין הרשאה זה לזה?! <הדר אוקי **רבא** אמורא עליה ודרש: דברים שאמרתי לכם, טעות הן בידי! ברם כך אמרו משום **ר' ינאי**: הוכרו ולבסוף נתערבו, כותבין הרשאה זה לזה - לא הוכרו, אין כותבין הרשאה זה לזה

<שלחו ליה בני אקרא דאגמא **לשמואל**: ילמדנו רבינו: היו מוחזקין בזה שהוא בכור, ואמר אביו על אחר "בכור הוא", מהו? <שלח להו: כותבין הרשאה (**קכו,ב**) זה לזה

{מה נפשך?! אי כרבנן סבירא ליה, לישלח להו כרבנן - אי כרבי יהודה סבירא ליה, לישלח להו כרבי יהודה?! <מספקא ליה, אי כרבי יהודה אי כרבנן

<מאי היא? <דתניא: (דברים כא) "יכיר" - יכירנו לאחרים - מכאן אמר **ר' יהודה**: נאמן אדם לומר: "זה בני בכור". וכשם שנאמן אדם לומר "זה בני בכור", כך נאמן אדם לומר "זה בן גרושה" ו"זה בן חלוצה". וחכמים אומרים: אינו נאמן

{אמר ליה **רב נחמן בר יצחק לרבא**: בשלמא לרבי יהודה, היינו דכתיב "יכיר" - אלא לרבנן, "יכיר" למה לי?! <בצריך היכרא <למאי הלכתא? <למיתבא לו פי שנים?! - לא יהא אלא אחר! - אילו בעי למיתבא ליה במתנה, מי לא יהיב ליה?! <לא! צריכא בנכסים שנפלו לו לאחר מכאן! <ולר' מאיר, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, "יכיר" למה לי?! <בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס!

תנו רבנן: היו מוחזקין בו שהוא בכור, ואמר אביו על אחר שהוא בכור, נאמן; היו מוחזקין בו שאינו בכור, ואמר אביו: "בכור הוא", אינו נאמן ארישא רבי יהודה וסיפא רבנן

אמר ר' יוחנן: אמר: "בני הוא", וחזר ואמר: "עבדי הוא", אינו נאמן; "עבדי הוא" וחזר ואמר "בני הוא", נאמן - "דמשמש לי כעבדא" קאמר. וחילופיה אבית המכס: היה עובר על בית המכס, ואמר: "בני הוא", וחזר ואמר: "עבדי הוא", נאמן; אמר: "עבדי הוא" וחזר ואמר: "בני הוא", אינו נאמן

{מיתבי: היה משמשו כבן, ובא ואמר: "בני הוא", וחזר ואמר: "עבדי הוא", אינו נאמן; היה משמשו כעבד, ובא ואמר: "עבדי הוא", וחזר ואמר: "בני הוא", אינו נאמן אמר ר' נחמן בר יצחק: התם, דקארו ליה עבדא מצר מאה גמאי "מצר מאה"? כמצר עבדא מאה זוזי

שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא: האומר לחבירו: "עבדי גנבת!" והוא אומר: "לא גנבת!" - "מה טיבו אצלך?!!" - "אתה מכרתו לי", (קכח, א) "אתה נתתו לי במתנה" - "רצונך השבע וטול!" ונשבע, אינו יכול לחזור בו {מאי קא משמע לן?! תנינא: אמר לו: "נאמן עלי אבא", "נאמן עלי אביך", "נאמנין עלי שלשה רועי בקר" - רבי מאיר אומר: יכול לחזור בו, וחכמים אומרים: אינו יכול לחזור בו אהא קא משמע לן דב"אתן לך" מחלוקת, והלכה כדברי חכמים

שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא: הלכה: גובין מן העבדים. ורב נחמן אמר: אין גובין

מחברת בבא בתרא - ח

שלח ליה ר' **אבא לרב יוסף בר חמא**: הלכה: שלישי בשני כשר.
רבא אמר: אף בראשון. **מר בר רב אשי** אכשר באבא דאבא. ולית
הלכתא כמר בר רב אשי

שלח ליה **רבי אבא לרב יוסף בר חמא**: היה יודע לו בעדות קרקע
עד שלא נסתמא, ונסתמא - פסול. **ושמואל** אמר: כשר - אפשר
דמכוין מצרנהא - אבל גלימא, לא. **ורב ששת** אמר: אפילו גלימא
- אפשר דמכוין מדת ארכו ומדת רחבו - אבל נסכא לא. **ורב
פפא** אמר: אפילו נסכא - אפשר דמכוין מדת משקלותיו

{מיתבי: היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו, ונעשה חתנו;
פיקח ונתחרש; פיתח ונסתמא; שפוי ונשתטה - פסול. אבל היה
יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו, ונעשה חתנו, ומתה בתו;
פיקח ונתחרש וחזר ונתפקח; פיתח ונסתמא וחזר ונתפתח; שפוי
ונשתטה וחזר ונשתפה - כשר. זה הכלל: כל שתחלתו או סופו
בפסלות, פסול - תחלתו וסופו בכשרות, כשר (**קכח,ב**) - תיובתא
דכולהו - תיובתא!

שלח ר' **אבא לרב יוסף בר חמא**: האומר על תינוק בין הבנים,
נאמן. **ורבי יוחנן** אמר: אינו נאמן

גמאי קאמר? <אמר **אביי**: הכי קאמר: האומר על תינוק בין
הבנים "יירש כל נכסי", נאמן, כרבי יוחנן בן ברוקה. **ורבי יוחנן**
אמר: אינו נאמן - כרבנן

{מתקיף לה **רבא**: האי "נאמן" ו"אינו נאמן", "יירש" ו"לא יירש"
מבעיא ליה!? | <אלא אמר **רבא**: הכי קאמר: האומר על תינוק בין
הבנים "בכור הוא", נאמן, כר' יהודה. **ור' יוחנן** אמר: אינו נאמן,
כרבנן

שלח ליה ר' **אבא לרב יוסף בר חמא**: האומר: "תטול אשתי כאחד מן הבנים", נוטלת כאחד מן הבנים. אמר **רבא**: ובנכסים של עכשיו, ובבנים הבאין לאחר מכאן

שלח ליה **רבי אבא לרב יוסף בר חמא**: המוציא שטר חוב על חבירו - מלוה אומר: "לא נפרעתי כלום", ולוה אומר: "פרעתי מחצה", והעדים מעידין שפרע כולו - הרי זה נשבע וגובה מחצה מנכסים בני חורין, אבל ממשועבדין לא, דאמרי: "אנן אעדים סמכינן". ואפילו לר' עקיבא, דאמר משיב אבדה הוי - הני מילי היכא דליכא עדים, אבל היכא דאיכא עדים, אירתותי אירתת {מתקיף לה **מר בר רב אשי**: אדרבה! אפילו לר' שמעון בן אלעזר, דאמר מודה מקצת הטענה הוי - הני מילי היכא דליכא עדים דקא מסייעי ליה, אבל היכא דאיכא עדים דקא מסייעי ליה, ודאי משיב אבדה הוי!

דרש **מר זוטרא** משמיה **דרב שימי בר אשי**: הלכתא בכל הני שמעתתא כדשלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא

{אמר ליה **רבינא לרב אשי**: דר' נחמן, מאי? אמר ליה: "אין גובין" מתנינן לה, "וכן אמר ר' נחמן"!

{ואלא הלכתא, לאפוקי מאי?! (**קכט, א**) ^ אי לאפוקי מדרבא - מוסיף הוא! ^ אי דמר בר רב אשי - לית הלכתא כמר בר רב אשי! ^ אי לאפוקי מדשמואל ורב ששת ורב פפא - הא איתותבו <אלא לאפוקי מדרבי יוחנן, ומאתקפתא דמר בר רב אשי!

המחלק נכסיו על פיו - ריבה לאחד, ומיעט לאחד, והשוה להן את הבכור - דבריו קיימין. ואם אמר משום ירושה, לא אמר כלום. כתב, בין בתחלה בין באמצע בין בסוף "משום מתנה", דבריו קיימין -- הֲהיכי דמי מתנה בתחלה? היכי דמי באמצע? היכי דמי בסוף? <כי אתא **רב דימי**, אמר **רבי יוחנן**: "תנתן שדה פלונית

מחברת בבא בתרא - ח

לפלוני ויירשה" - זו היא מתנה בתחלה; "יירשה ותנתן לו" - זו היא מתנה בסוף; "יירשה ותנתן לו ויירשה" - זו היא מתנה באמצע. ודוקא באדם אחד ושדה אחת - אבל באדם אחד ושתי שדות, שדה אחת ושני בני אדם, לא. ר' אלעזר אומר: אפילו אדם אחד ושתי שדות, שדה אחת ושני בני אדם - אבל בשתי שדות ושני בני אדם, לא

כי אתא רבין, אמר: "תנתן שדה פלונית לפלוני ויירש פלוני שדה פלונית" - רבי יוחנן אומר: קנה. רבי אלעזר אומר: לא קנה {אמר ליה אביי לרבין: אנחתת לן חדא, ואתקפת לן חדא - בשלמא דר' אלעזר אדרבי אלעזר, לא קשיא - כאן באדם אחד ושתי שדות, כאן בשני בני אדם ושתי שדות - אלא דר' יוחנן אדרבי יוחנן, קשיא! אמוראי ניהו, ואליבא דרבי יוחנן

וריש לקיש אמר: לא קנה עד שיאמר: "פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית, שנתתים להם במתנה, ויירשום"

בפלוגתא: אמר רב המנונא: לא שנו אלא אדם אחד ושדה אחת, אבל אדם אחד ושתי שדות, שדה אחת ושני בני אדם, לא

ורב נחמן אמר: אפילו אדם אחד ושתי שדות, שדה אחת ושני בני אדם - אבל שתי שדות ושני בני אדם, לא

ורב ששת אמר: אפילו שתי שדות ושני בני אדם. אמר רב ששת: מנא אמינא לה? דתניא: האומר: "תנו שקל לבני בשבת", וראוין ליתן סלע, נותן להן סלע. ואם אמר: "אל תתנו להן אלא שקל", אין נותנין להן אלא שקל. ואם אמר: "אם מתו (קכט, ב) יירשו אחרים תחתיהם", בין שאמר "תנו" בין שאמר "אל תתנו", אין נותנין להן אלא שקל ~ והא, הכא דכשתי שדות וכשני בני אדם דמי, וקתני דקני! אהוא מותיב לה והוא מפרק לה: בראוי ליורשו, ור' יוחנן בן ברוקה היא!

{אמר רב אשי: תא שמע: "נכסי לך, ואחריך יירש פלוני, ואחרי אחריך יירש פלוני!" - מת ראשון, קנה שני; מת שני, קנה שלישי.

מחברת בבא בתרא - ח

ואם מת שני בחיי ראשון, יחזרו נכסים ליורשי ראשון ~והא הכא,
דכשתי שדות ושני בני אדם דמי, וקתני דקנה! ~וכי תימא: הכא
נמי, בראוי ליורשו, ור' יוחנן בן ברוקה היא - אי הכי, מת שני
קנה שלישי - הא שלח **רב אחא ברי' דרב עויא**: לדברי ר' יוחנן בן
ברוקה, "נכסי לך ואחריך לפלוני", וראשון ראוי ליורשו - אין לשני
במקום ראשון כלום, שאין זה לשון מתנה אלא לשון ירושה,
וירושה אין לה הפסק - תיובתא דכולהו - תיובתא!

^ לימא נמי: תיהוי תיובתיה דריש לקיש! - ותסברא: והא אמר
רבא: הלכתא כותיה דריש לקיש בהני תלת! אלא קשיא! כאן
בתוך כדי דבור, כאן לאחר כדי דבור

#והלכתא: כל תוך כדי דבור כדבור דמי, לבר עבודה זרה (**קלא**)
וקדושין

משנה: האומר: "איש פלוני יירשני" במקום שיש בת; "בתי תירשני"
במקום שיש בן - לא אמר כלום, שהתנה על מה שכתוב בתורה.
ר' יוחנן בן ברוקה אומר: אם אמר על מי שראוי ליורשו, דבריו
קיימין. ועל מי שאין ראוי לו ליורשו, אין דבריו קיימין

גמרא: {טעמא דאחר במקום בת, ובת במקום בן - הא בן בין
הבנים, ובת בין הבנות, דבריו קיימין ~אימא סיפא: **רבי יוחנן בן
ברוקה** אומר: אם אמר על מי שראוי ליורשו, דבריו קיימין - היינו
תנא קמא! ^ וכי תימא: רבי יוחנן בן ברוקה, אפילו אחר במקום
בת, ובת במקום בן קאמר - והתניא: **רבי ישמעאל בנו של רבי
יוחנן בן ברוקה** אומר: לא נחלקו אבא וחכמים על אחר במקום
בת, ובת במקום בן, שלא אמר כלום - על מה נחלקו? על בן בין
הבנים, ובת בין הבנות! שאבא אומר יירש, וחכמים אומרים לא
יירש

<איבעית אימא: מדקאמר "לא נחלקו", מכלל דתנא קמא סבר
נחלקו!

<<איבעית אימא: כוליה דרבי יוחנן בן ברוקה היא, וחסורי מחסרא, והכי קתני: האומר: "איש פלוני יירשני" במקום שיש בת; "בתי תירשני" במקום שיש בן - לא אמר כלום - הא בת בין הבנות ובן בין הבנים, אם אמר יירש כל נכסיו, דבריו קיימין! שר' יוחנן אומר: אם אמר על מי שראוי ליורשו, דבריו קיימין!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה! וכן אמר **רבא**: הלכה כר' יוחנן בן ברוקה

אמר **רבא**: מאי טעמיה דרבי יוחנן בן ברוקה? אמר קרא: (דברים כא) "והיה ביום הנחילו את בניו" - התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה!

{אמר ליה **אביי**: האמ"לא יוכל לבכר" נפקא! אהוא מיבעי ליה לכדתניא: **אבא חנן** אמר משום **רבי אליעזר**: (**קלב**) (דברים כא) "לא יוכל לבכר" - מה תלמוד לומר?¹⁴ לפי שנאמר: "והיה ביום הנחילו את בניו" - שיכול: והלא דין הוא: ומה פשוט, שיפה כחו, שנוטל בראוי כבמוחזק, התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה - בכור, שהורע כחו, שאינו נוטל בראוי כבמוחזק, לא כל שכן?! - תלמוד לומר: "לא יוכל לבכר"!

ויאמר: "לא יוכל לבכר" - מה תלמוד לומר: "והיה ביום הנחילו את בניו"? שיכול: והלא דין הוא: ומה בכור, שהורע כחו, שאינו נוטל בראוי כבמוחזק - אמרה תורה: "לא יוכל לבכר" - פשוט, שיפה כחו שנוטל בראוי כבמוחזק, לא כל שכן?! - תלמוד לומר: "והיה ביום הנחילו את בניו" - התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה!

אמר ר' זריקא אמר ר' אמי אמר ר' חנינא¹⁵: אמר רבי הלכה כר' יוחנן בן ברוקה! אמר ליה ר' אבא: "הורה" איתמר! #במאי קמיפלגי? אמר סבר: הלכה עדיפא, ומר סבר: מעשה רב!

תנו רבנן: אין למדין הלכה, לא מפי למוד, ולא מפי מעשה, עד שיאמרו לו: "הלכה למעשה"! שאל, ואמרו לו: "הלכה למעשה", ילך ויעשה מעשה, ובלבד שלא ידמה

גמאי "ובלבד שלא ידמה"?! והא, כל התורה כולה דמויי מדמינן לה! אמר רב אשי: הכי קאמר: ובלבד שלא ידמה בטרפות! דתניא: אין אומרים בטרפות "זו דומה לזו"! ואל תתמה, שהרי חותכה מכאן ומתה, חותכה מכאן וחיתה!

אמר ליה ר' אסי לר' יוחנן: גכי אמר לן מר "הלכה הכי", נעביד מעשה? אמר: לא תעבידו עד דאמינא "הלכה למעשה"

אמר להו רבא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע: כי אתי פסקא דדינא דידי לקמייכו, וחזיתו ביה פירכא, לא תקרעוהו עד דאתיתו לקמאי! אי אית לי טעמא, אמינא לכו - ואי לא, הדרנא בי! לאחר מיתה, לא מיקרע תקרעוהו, ומגמר נמי לא תגמרו מיניה - לא מיקרע תקרעיניה, דאי הואי התם דלמא הוה אמינא לכו טעמא; (קלא,א) מגמר נמי לא תגמרו מיניה, דאין לדיין אלא מה שעניו רואות

גבעי רבא: בבריא, היאך? כי קאמר ר' יוחנן בן ברוקה בשכיב מרע, דבר אורותי הוא, אבל בבריא, לא? או דלמא, אפילו בבריא נמי? אמר ליה רב משרשיא לרבא: תא שמע: דאמר לו רבי נתן לרבי: שניתם משנתכם כר' יוחנן בן ברוקה, דתנן: לא כתב לה "בנין דיכרין דיהוין ליך מינאי, אינון ירתון כסף כתובתיך יותר על חולקיהון דעם אחוהון", חייב, שתנאי בית דין הוא. ואמר לו רבי: "יסבון" תנן! ~ ואמר רבי: ילדות היתה בי, והעזתי פני בנתן

15 הב"ח מוסיף: "אמר ר' ינאי"

מחברת בבא בתרא - ח

הבבלי! אלא דקיימא לן: בנין דכרין, לא טרפא ממשעבדי - אי סלקא דעתך "יסבון" תנן, אמאי לא טרפא ממשעבדי? אלא שמע מינה: "ירתון" תנן! ~מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא? ר' יוחנן בן ברוקה! ושמע מינה: אפילו בבריא!

{אמר ליה **רב פפא לאביי**: בין למאן דאמר "יסבון", ובין למאן דאמר "ירתון", הא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם! ואפילו לר' מאיר, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם - הני מילי לדבר שישנו בעולם, אבל לדבר שאינו בעולם, לא! אלא תנאי בית דין שאני - הכא נמי, תנאי בית דין שאני

<אמר ליה: משום דקא מפיק לה בלשון "ירתון" >הדר אמר **אביי**: לאו מילתא היא דאמרי! דתנן: לא כתב לה "בן נוקבן דיהויין ליכי מינאי יהויין יתבן בביתי ויתזנן מנכסאי עד דתילקחן לגוברין", חייב, שהוא תנאי בית דין. והוה לזה במתנה ולזה בירושה, וכל לזה בירושה ולזה במתנה, אפילו רבנן מודו!

{אמר ליה **רב נחומי**, ואית דאמר **רב חנניה בר מניומי לאביי**: **(קלא,ב)** ממאי דבחד בי דינא איתקון?! דלמא בתרי בי דינא איתקון?! ~לא סלקא דעתך! דקתני רישא: זה מדרש דרש ר' **אלעזר בן עזריה** לפני חכמים בכרם ביבנה: הבנים יירשו והבנות יזונו - מה הבנים, אינן יורשין אלא לאחר מיתת אביהם - אף בנות, לא יזונו אלא לאחר מיתת אביהן ~אי אמרת בשלמא, בחד בי דינא איתקון, היינו דילפינן תקנה מתקנה - אלא אי אמרת בתרי בי דינא איתקון, היכי ילפינן תקנה מתקנה?! {ממאי?! דלמא לעולם אימא לך: בתרי בי דינא איתקון, ובי דינא בתרא תקון כבי דינא קמא, כי היכי דלא תקשה תקנתא אתקנתא!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הכותב כל נכסיו לאשתו, לא עשאה אלא אפוטרופא!

גְּפִשִּׁיטָא: בְּנו הַגְּדוֹל, לֹא עִשָּׂאוּ אֵלָא אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס - בְּנו הַקָּטָן,
מֵאִי? אֵיתִמֵּר: **רַב חֲנִילַאי בְּרַי אִידִי** אָמַר **שְׁמוּאֵל**: אֶפִּילוּ בְּנו קָטָן
הַמוּטָל בְּעֵרִיסָה!

פִּשִּׁיטָא: בְּנו וְאַחַר - אַחַר בְּמִתְנָה, וּבְנו אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס; אִשְׁתּוּ וְאַחַר -
לְאַחַר בְּמִתְנָה, וְאִשְׁתּוּ אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס¹⁶; אִשְׁתּוּ אַרוּסָה וְאִשְׁתּוּ גְרוּשָׁה -
בְּמִתְנָה גְּאִיבְעִיא לְהוּ: בֵּת אֶצֶל הַבְּנִימ, וְאִשָּׁה אֶצֶל הָאֲחִים, וְאִשָּׁה
אֶצֶל בְּנֵי הַבַּעַל, מֵהוּ? אָמַר **רַבִּינָא** מִשְׁמִיָּה **דְּרַבָּא**: בְּכוּלְהוּ לֹא
קָנָה, לְבַר מֵאִשְׁתּוּ אַרוּסָה וְאִשְׁתּוּ גְרוּשָׁה. **רַב עוּרַא** מִשְׁמִיָּה **דְּרַבָּא**
אָמַר: בְּכוּלְהוּ קָנִי, לְבַר מֵהָאִשָּׁה אֶצֶל הָאֲחִין וְאִשָּׁה אֶצֶל בְּנֵי הַבַּעַל

(קַלְבָּא) גְּבַעֵי **רַבָּא**: בְּבֵרִיא, הֵיאָךְ? בְּשֹׁכֵיב מֵרַע הוּא דְנִיחָא לִיה
דְּלִישְׁתַּמְעוֹן מְלָה, אַבְל בְּבֵרִיא, הֵא קָאִי אִיהוּ? אוּ דְלִמָּא בְּרִיא
נִמִּי, נִיחָא לִיה דְּלִישְׁתַּמְעוֹן מְלָה מֵהִשְׁתָּא?

{תָּא שְׁמַע: הַכּוֹתֵב פִּירוֹת נִכְסֵי לְאִשְׁתּוּ, גּוּבָה כְּתוּבָתָה מִן הַקְּרָקַע;
לְמַחְצָה לְשֵׁלִישׁ וְלְרַבִּיעַ, גּוּבָה כְּתוּבָתָה מִן הַשָּׂאָר. כְּתַב כֹּל נִכְסֵי
לְאִשְׁתּוּ, וַיֵּצֵא עֲלֵיו שֵׁטֶר חוּב - **רַבִּי אֲלִיעֶזֶר** אוֹמֵר: תִּקְרַע מִתְּנַתָּה
וְתַעֲמוּד עַל כְּתוּבָתָה. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: תִּקְרַע כְּתוּבָתָה וְתַעֲמוּד עַל
מִתְּנַתָּה, וְנִמְצָאתָ קֶרְחַת מִכָּאן וּמִכָּאן! וְאָמַר **רַבִּי יְהוּדָה הַנַּחְתּוּם**:
מַעֲשָׂה, וְאִירַע הַדָּבָר בְּבֵת אַחֻתֵי כֹלָה, וּבֵא מַעֲשָׂה לְפָנֵי חַכְמִים,
וְאָמְרוּ: תִּקְרַע כְּתוּבָתָה, וְתַעֲמוּד עַל מִתְּנַתָּה, וְנִמְצָאתָ קֶרְחַת מִכָּאן
וּמִכָּאן - טַעֲמָא דִּיצָא עֲלֵיו שֵׁטֶר חוּב - הֵא לֹא יֵצֵא עֲלֵיו שֵׁטֶר חוּב,
קָנִיא! - וּבְמֵאִי? אִילִימָא בְּשֹׁכֵיב מִינָה, וְהֵא אָמַרְתָּ לֹא עִשָּׂאָה אֵלָא
אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס - אֵלָא לֹאוּ בְּבֵרִיא! - כְּלַעוּלָם בְּשֹׁכֵיב מֵרַע, וְרַב עוּרַא
מוֹקִי לָהּ בְּכוּלְהוּ. רַבִּינָא מוֹקִי לָהּ בְּאִשְׁתּוּ אַרוּסָה וְאִשְׁתּוּ גְרוּשָׁה!
אָמַר **רַב יוֹסֵף בְּרַי מְנִיּוּמִי** אָמַר **רַב נַחֲמָן**: הִלְכָה: תִּקְרַע כְּתוּבָתָה,
וְתַעֲמוּד עַל מִתְּנַתָּה, וְנִמְצָאתָ קֶרְחַת מִכָּאן וּמִכָּאן {לְמִימְרָא דְלֵא
אֲזִיל רַב נַחֲמָן בְּתַר אוּמְדָנָא! - וְהִתְנִיא: הֵרִי שֶׁהֵלֵךְ בְּנו לְמַדִּינַת

מחברת בבא בתרא - ח

הים, ושמע שמת בנו, ועמד וכתב כל נכסיו לאחרים. ואחר כך בא בנו - מתנתו מתנה. ר' שמעון בן מנסיא אומר: אין מתנתו מתנה! שאילו היה יודע שבנו קיים, לא כתבן. ואמר רב נחמן: הלכה כרבי שמעון בן מנסיא אשאני התם, דניחא לה דתיפוק עלה קלא דכתבינהו ניהלה להנהו נכסים

תנן התם: הכותב נכסיו לבניו, וכתב לאשתו קרקע כל שהוא, אבדה כתובתה; משום דכתב לה קרקע כל שהוא, אבדה כתובתה?! אמר רב: במזכה להן על ידה! אשמואל אמר: במחלק לפניה והיא שותקת! ארבי יוסי בר' חנינא אמר: באומר לה: "טלי קרקע זו בכתובתיך!" - (קלב, ב) ומקולי כתובה שנו כאן

{תנן: ר' יוסי אומר: אם קבלה עליה, אף על פי שלא כתב לה, אבדה כתובתה - מכלל דתנא קמא סבר: כתיבה וקבלה בעי! ~וכי תימא כולה ר' יוסי היא - והא תניא: אמר רבי יהודה: אימתי? שהיתה שם וקבלה עליה! - אבל היתה שם ולא קבלה עליה, קבלה עליה ולא היתה שם, לא אבדה כתובתה! - תיובתא דכולהו - תיובתא!

אמר ליה רבא לרב נחמן: הא רב, הא שמואל, הא ר' יוסי בר' חנינא - מר, מאי סבירא ליה? אמר ליה: שאני אומר: כיון שעשאה שותף בין הבנים, אבדה כתובתה איתמר נמי: אמר רב יוסף בר' מניומי אמר רב נחמן: כיון שעשאה שותף בין הבנים, אבדה כתובתה

בעי רבא: בבריא, היאך? מי אמרינן: בשכיב מרע הוא דידיעה דלית ליה, וקמחלה, אבל בבריא, סברה: הדר קני? או דלמא, השתא, מיהת, לית ליה? - תיקו!

ההוא דאמר להו: "פלגא לברת, ופלגא לברת, ותילתא לאיתת בפירי" - איקלע **רב נחמן** לסורא. עול לגבי **רב חסדא**. אמר ליה: גכי האי גוונא, מאי? אמר ליה: הכי אמר **שמואל**: אפילו לא הקנה לה אלא דקל אחד לפירותיו, אבדה כתובתה {אמר ליה: אימור דאמר שמואל התם, דאקני לה בגופה דארעא - הכא, פירא הוא! אמר ליה: ומטלטלי קא אמרת?! מטלטלי ודאי לא קא אמינא!

ההוא דאמר להו: "תלתא לברת, ותלתא לברת, ותלתא לאיתת". שכיבא חדא מבנתיה - סבר **רב פפי** למימר: לא שקלא אלא תלתא (**קלגא**) {אמר ליה **רב כהנא**: אילו הדר קני, מי לא שקלא?! וכיון דאילו הדר קני, שקלא - השתא נמי, שקלא! ההוא דפלגינהו לנכסיה לאתתיה ולבניה. שייר חד דיקלא. סבר **רבינא** למימר: לית לה אלא חד דיקלא. אמר ליה **רב יימר** **לרבינא**: אי לית לה, חד דיקלא נמי לית לה! אלא מיגו דנחתא לדיקלא, נחתא נמי לכולהו נכסי!

אמר **רב הונא**: שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחר, רואין - אם ראוי ליורשו, נוטלן משום ירושה, ואם לאו, נוטלן משום מתנה {אמר ליה **רב נחמן**: גנבא גנובי, למה לך?! אי סבירא לך כרבי יוחנן בן ברוקה, אימא: "הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה", דהא שמעתתיך כר' יוחנן בן ברוקה הוא דאזלא! ~דלמא כי הא קאמרת: דההוא דהוה קא שכיב, ואמרו ליה: "נכסיה למאן? דלמא לפלניא?" ואמר להו: "אלא למאן?!", ואמרת לן עלה: אם ראוי ליורשו, נוטלן משום ירושה, ואם לאו, נוטלן משום מתנה <אמר ליה: אין! הכי קאמינא!

גלמאי הלכתא? אסבר **רב אדא בר אהבה** קמיה **דרבא** למימר: אם ראוי ליורשו, אלמנתו נזונית מנכסיו, ואם לאו, אין אלמנתו נזונית מנכסיו! {אמר ליה **רבא**: מיגרע גרעא?! השתא בירושה דאורייתא,

מחברת בבא בתרא - ח

אמרת: אלמנתו נזונית מנכסיו - במתנה דרבנן, לא כל שכן?! |
אלא אמר **רבא**: כדשלח **רב אחא בר רב עויא**: לדברי רבי יוחנן
בן ברוקה, "נכסי לך, ואחריך לפלוני!" - אם היה ראשון ראוי
ליורשו, אין לשני במקום ראשון כלום, שאין לשון מתנה אלא
לשון ירושה, וירושה אין לה הפסק {אמר ליה **רבא לרב נחמן**:
והא אפסקה?!} הוא סבר יש לה הפסק, ורחמנא אמר אין לה
הפסק!

(קלג,ב) ההוא דאמר ליה לחבריה: "נכסי לך, ואחריך לפלוני!",
וראשון ראוי ליורשו. הוה שכיב ראשון. אתא שני, קא תבע. סבר
רב עיליש קמיה **דרבא** למימר: שני נמי שקיל! {אמר ליה: דייני
דחצצתא הכי דייני! לאו היינו דשלח **רב אחא בר רב עויא**?
אכסיף. קרי עליה: (ישעיהו ס) "אני ה' בעתה אחישנה!"

משנה: הכותב את נכסיו לאחרים, והניח את בניו - מה שעשה
עשוי, אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו. **רבן שמעון בן גמליאל**
אומר: אם לא היו בניו נוהגים כשורה, זכור לטוב

גמרא: {איבעיא להו: מי פליגי רבנן עליה דרבן שמעון בן גמליאל
או לא?

{תא שמע: דיוסף בן יועזר היה לו בן שלא היה נוהג כשורה. הוה
ליה עיליתא דדינרי. קם אקדשה. אזיל נסיב בת גאדיל, כלילי
דינאי מלכא. אולידה דביתהו. זבין לה ביניתא. קרעה, אשכח בה
מרגליתא. אמרה ליה: "לא תמטייה למלכא, דשקלי לה מינך בדמי
קלילי! - זיל אמטייה לגבי גזברי! ולא תשיימה את, דאמירתו
לגבוה כמסירתו להדיוט. אלא לשיימוה אינהו!" אמטייה. שמוה
בתליסרי עליאתא דדינרי. אמרי ליה: "שבע איכא - שית ליכא"
אמר להו: "שבע הבו לי - שית, הרי הן מוקדשות לשמים!" עמדו
וכתבו: "יוסף בן יועזר הכניס אחת, ובנו הכניס שש" ואיכא
דאמרי: "יוסף בן יועזר הכניס אחת, ובנו הוציא שבע" ~מדקא

אמרי "הכניס", מכלל דשפיר עבד! אדרבה! מדקא אמרי "הוציא", מכלל דלאו שפיר עבד! - אלא מהא ליכא למשמע מינה! גמאי הוי עלה? אתא שמע: דאמר ליה **שמואל לרב יהודה**: שיננא! לא תיהוי בי עבורי אחסנתא, ואפילו מברא בישא לברא טבא, וכל שכן מברא לברתא!

תנו רבנן: מעשה באדם אחד, שלא היו בניו נוהגין כשורה. עמד וכתב נכסיו ליונתן בן עוזיאל. מה עשה יונתן בן עוזיאל? מכר שלישי, והקדיש שלישי, והחזיר לבניו שלישי. בא עליו שמאי במקלו ותרמילו. אמר ליה: "שמאי! אם אתה יכול להוציא את מה שמכרתי ומה שהקדשתי, אתה יכול להוציא מה שהחזרתי! **(קלד, א)** אם לאו, אי אתה יכול להוציא מה שהחזרתי!" אמר: "הטיח עלי בן עוזיאל! הטיח עלי בן עוזיאל!"

גמעיקרא מאי סבר? אמשום מעשה דבית חורון, דתנן: מעשה בבית חורון, באחד שהיה אביו מודר הימנו הנאה, והיה משיא בנו. ואמר לחבירו: "הרי חצר וסעודה נתונין לך במתנה, ואינן לפניך אלא כדי שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה" אמר לו: "אם שלי הן, הרי הן מוקדשין לשמים!" אמר לו: "לא נתתי לך את שלי שתקדישם לשמים!" אמר לו: "לא נתת לי את שלך אלא שתהא אתה ואביך אוכלין ושותין ומרצין זה לזה, ויהא עון תלוי בראשו!" אמרו חכמים: כל מתנה שאינה, שאם הקדישה מוקדשת, אינה מתנה

תנו רבנן: שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן. שלשים מהן ראויים שתשרה עליהן שכינה כמשה רבינו; שלשים מהן ראויים שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון; עשרים בינוניים. גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל. קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי. אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי, שלא הניח מקרא ומשנה גמרא הלכות ואגדות דקדוקי

מחברת בבא בתרא - ח

תורה ודקדוקי סופרים וקלין וחמורין וגזרות שוות ותקופות
וגמטריאות ומשלות כובסים ומשלות שועלים שיחת שדים ושיחת
דקלים ושיחת מלאכי השרת ודבר גדול ודבר קטן #דבר גדול -
מעשה מרכבה; ודבר קטן - הויות דאביי ורבא# - לקיים מה
שנאמר: (משלי ח) "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא"
וכי מאחר דקטן שבכולם כן, גדול שבכולם על אחת כמה וכמה!
אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל, בשעה שיושב ועוסק בתורה, כל
עוף שפורח עליו נשרף

(קלד,א) משנה: האומר: "זה בני", נאמן; "זה אחי", אינו נאמן,
ויטול עמו בחלקו. מת, יחזרו נכסים למקומן. נפלו לו נכסים
ממקום אחר, יירשו אחיו עמו

גמרא: "זה בני", נאמן -- גלמאי הלכתא? אמר **רב יהודה** אמר
שמואל: ליורשו ולפטור את אשתו מן היבום **(קלד,ב)** {ליורשו -
פשיטא! כלפטור את אשתו מן היבום אצטריכא ליה! {הא נמי
תנינא: מי שאמר בשעת מיתתו "יש לי בנים", נאמן; "יש לי
אחים", אינו נאמן אהתם, דלא מוחזק לן באח - הכא, אף על גב
דמוחזק ליה באח!

אמר **רב יוסף** אמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** מפני מה אמרו "זה
בני", נאמן? הואיל ובעל שאמר "גרשתי את אשתי" נאמן! אמר **ר'**
יוסף: ומריה דאברהם! תלי תניא בדלא תניא?! ~אלא אי אתמר,
הכי איתמר: אמר **ר' יהודה** אמר **שמואל:** מפני מה אמרו: "זה
בני", נאמן? הואיל ובידו לגרשה! אמר **רב יוסף:** השתא דאמרת
אמרינן "הואיל", בעל שאמר "גרשתי את אשתי" נאמן, הואיל
ובידו לגרשה

כי אתא **רב יצחק בר יוסף** אמר **רבי יוחנן:** בעל שאמר "גרשתי את
אשתי" אינו נאמן! מנפח **רב ששת** בידיה: אזל ליה "הואיל" דרב
יוסף! {איני! והא אמר **ר חייא בר אבין** אמר **רבי יוחנן:** בעל

שאמר "גרשתי את אשתי" נאמן אלא קשיא! כאן למפרע, כאן להבא

גאיבעיא להו: אמר למפרע, מהו להימוניה להבא? מי פלגינן דבורא או לא פלגינן דבורא? **ארב מארי ורב זביד** - חד אמר: פלגינן, וחד אמר: לא פלגינן

{מאי שנא מדרבא, דאמר **רבא**: "איש פלוני בא על אשתי", הוא ואחר מצטרפין להורגו - להורגו ולא להורגה! אבתרי גופי פלגינן - בחד גופא, לא פלגינן

(קלה,א) ההוא דהוה קא שכיב. אמרו ליה: "אתתיה למאן?" אמר להו: "חזיא לכהנא רבה"¹⁷ אמר **רבה**¹⁸: מאי ניחוש לה? הא אמר **רב חייא בר אבא** אמר **ר' יוחנן**: בעל שאמר "גרשתי את אשתי" נאמן! אמר ליה **אביי**: והא כי אתא **ר' יצחק בר יוסף** אמר **ר' יוחנן**: בעל שאמר "גרשתי את אשתי" אינו נאמן! אמר ליה: ולא מי לא שנינהו: כאן למפרע, וכאן להבא! וואשנויי ניקום ולסמוך! אמר ליה **רבא לרב נתן בר אמיי**: חוש לה!

ההוא דהוה מוחזק לן דלית ליה אחי, ואמר בשעת מיתה דלית ליה אחי. אמר **רב יוסף**: גאיבעיא ליחוש לה?! חדא, דמוחזק לן דלית ליה אחין! ועוד, הא אמר בשעת מיתה דלית ליה! אמר ליה **אביי**: הא אמרי דאיכא עדים במדינת הים דידעי דאית ליה אחי! השתא, מיהת, הא ליתנהו קמן! לאו היינו דר' חנינא, דאמר **רבי חנינא**: עדים בצד אסתן, ותאסר?! אמר ליה **אביי**: אם הקלנו בשבויה¹⁹, נקל באשת איש?! אמר ליה **רבא לרב נתן בר אמיי**: חוש לה!

17 כד הגרסה לפננו, אבל יש מוחקים תיבת "רבה", ועיין תוס'

18 כד גרסת הב"ח, אבל לפננו: "רבא"

19 לפננו: "משום דמנוולא נפשה לגבי שבאי", והרשב"ם והרש"ל מחקוהו

מחברת בבא בתרא - ח

"זה אחי", אינו נאמן -- ואידך, מאי קאמרי? ! ^ אי קאמרי
"אחונא הוא", אמאי יטול עמו בחלקו ותו לא?! ! ^ אלא דקא אמרי
"לאו אחינו הוא" - אימא סיפא: נפלו לו נכסים ממקום אחר,
יירשו אחיו עמו - הא אמרי ליה "לאו אחונא הוא"?! ! אלא! צריכא
דקא אמרי: "אין אנו יודעין!"

אמר **רבא**: זאת אומרת: "מנה לי בידך", והלה אומר: "איני יודע",
פטור. **אביי** אמר: (**קלה,ב**) לעולם אימא לך: חייב - ושאני הכא,
דכ"מנה לאחר בידך" דמי

מת, יחזרו נכסים למקומן -- גבעי **רבא**: שבח ששבחו נכסים
מאליהם, מהו? ~ בשבח המגיע לכתפים לא תיבעי לך, דכי נפלו לו
נכסים ממקום אחר דמי! כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע
לכתפים, כגון דיקלא ואלים, ארעא ואסקא שרטון - מאי? -
תיקו!

משנה: מי שמת, ונמצאת דייתיקי קשורה על יריכו - הרי זו אינה
כלום. זיכה בה לאחר, בין מן היורשין בין שאינן מן היורשין,
דבריו קיימין

גמרא: תנו רבנן: איזה היא דייתיקי? כל שכתוב בה "דא תהא
למיקס ולהיות". ואיזה היא מתנה? כל שכתוב בה: "מהיום ולאחר
מיתה" ; אלא "מהיום ולאחר מיתה" הוא דהויא מתנה -
"מעכשיו" לא הויא מתנה?! ! אמר **אביי**: הכי קאמר: איזו היא
מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע, דלא קני אלא לאחר
מיתה? כל שכתוב בה "מהיום ולאחר מיתה!"

יתיב **רבה בר רב הונא** באכסדרא דבי רב, ויתיב וקאמר משמיה
דר' **יוחנן**: שכיב מרע שאמר: "כתבו ותנו מנה לפלוני!" ומת, אין

מחברת בבא בתרא - ח

כותבין ונותנין, שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר, ואין שטר
לאחר מיתה. אמר להו **רבי אלעזר**: איזדהרו בה!

רב שיזבי אמר: רבי אלעזר אמרה, ואמר להו **רבי יוחנן**: איזדהרו
בה

אמר **רב נחמן בר יצחק**: כותיה דרב שיזבי מסתברא - אי אמרת
בשלמא, רבי אלעזר אמרה, אצטריך רבי יוחנן לאסהודי עליה דר'
אלעזר - אלא אי אמרת רבי יוחנן אמרה, אצטריך רבי אלעזר
לאסהודי עליה דר' יוחנן רביה!?

ועוד: תא שמע דר' אלעזר אמרה. דשלח **רבין** משמיה **דרבי אבהו**:
הוּו יודעים ששלח **רבי אלעזר** לגולה משום רבינו: שכיב מרע
שאמר "כתבו ותנו מנה לפלוני" ומת, אין כותבין ונותנין, שמא לא
גמר להקנותו אלא בשטר, ואין שטר לאחר מיתה. ור' **יוחנן** אמר:
תיבדק גמאי "תיבדק"? ככי אתא **רב דימי**, אמר: דייתיקי מבטלת
דייתיקי. שכיב מרע שאמר: "כתבו ותנו מנה לפלוני" ומת - רואין:
אם כמיפה את כחו, כותבין. ואם לאו, אין כותבין

{מתלב ר' **אבא בר ממל**: בריא שאמר: "כתבו ותנו מנה לפלוני",
ומת - אין כותבין ונותנין - הא שכיב מרע, כותבין ונותנין! אהוא
מותיב לה והוא מפרק לה: במיפה את כחו! גהיכי דמי מיפה את
כחו? (**קלו,א**) ככדאמר **רב חסדא**: "וקנינא מיניה מוסיף על
מתנתא דא" - הכי נמי, דאמר: "אף כתובו וחתומו והבו ליה!"

איתמר: **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה: כותבין ונותנין. וכן אמר
רבא אמר **רב נחמן**: הלכה: כותבין ונותנין

משנה: הכותב נכסיו לבניו, צריך שיכתוב "מהיום ולאחר מיתה",
דברי **רבי יהודה**. **רבי יוסי** אומר: אינו צריך. הכותב נכסיו לבנו
לאחר מותו - האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן, והבן

מחברת בבא בתרא - ח

אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב. מכר האב - מכורים עד שימות; מכר הבן - אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב
גמרא: {זכי כתב "מהיום ולאחר מיתה", מאי הוי?! הא תנן:
"מהיום ולאחר מיתה", גט ואינו גט. ואם מת, חולצת ולא מתייבמת! אהתם, מספקא לן, אי תנאה הוי, אי חזרה הוי. אבל הכא, הכי קאמר ליה: "גופא קני מהיום - פירא, לאחר מיתה"

רבי יוסי אומר: אינו צריך -- **רבה בר אבנה** חלש. על לגביה **רב הונא ורב נחמן**. אמר ליה רב הונא לרב נחמן: בעי מיניה: גהלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר' יוסי? אמר ליה: טעמיה דרבי יוסי לא ידענא - הלכה איבעי מיניה?! אמר ליה: את בעי מיניה אי הלכה אי לא, וטעמיה אנא אמינא לך! בעא מיניה. אמר ליה: הכי אמר **רב:** הלכה כרבי יוסי! בתר דנפקו, אמר ליה: היינו טעמיה דרבי יוסי דאמר: זמנו של שטר מוכיח עליו!

תניא נמי הכי: **רבי יוסי** אומר: אינו צריך, מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו

גבעא מיניה **רבא מרב נחמן:** בהקנאה מהו? אמר ליה: בהקנאה אינו צריך! <<**רב פפי** אמר: איכא אקניתא דצריך, ואיכא אקניתא דלא צריך - "אקנייה" ו"קנינא מיניה", לא צריך; "קנינא מיניה" ו"אקנייה", צריך

גמתקיף לה **רב חנינא מסורא:** מי איכא מידי דאנן לא ידעינן, וספרי ידעי?! אשאלונהו לספרי דאביי, וידעי! ולספרי דרבא, וידעי!

<<**רב הונא בריה דרב יהושע** אמר: בין "אקנייה" ו"קנינא מיניה", בין "קנינא מיניה" ו"אקנייה", לא צריך! - וב"דוכרן פתגמי דהוי באנפנא" פליגי

אמר **רב כהנא**: אמריתה לשמעתיא קמיה **דרב זביד מנהרדעא**,
ואמר לי: אתון הכי מתניתו לה - אנן הכי מתנינן לה: אמר **רבא**
אמר **רב נחמן**: בהקנאה אינו צריך, בין "אקנייה" ו"קנינא מיניה",
בין "קנינא מיניה" ו"אקנייה" לא צריך - ב"דוכרן פתגמי דהוּ
באנפנא" פליגי

הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו - האב אינו יכול למכור מפני שהן
כתובין לבן, והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב. מכר
האב - מכורים עד שימות; מכר הבן - אין ללוקח בהן כלום עד
שימות האב -- איתמר: מכר הבן בחיי האב, ומת הבן בחיי האב
- (קלו,ב) אמר **רבי יוחנן**: לא קנה לוקח. **וריש לקיש** אמר: קנה
לוקח -- **רבי יוחנן** אמר: לא קנה לוקח - קנין פירות כקנין הגוף
דמי; **וריש לקיש** אמר: קנה לוקח - קנין פירות לאו כקנין הגוף
דמי

{והא איפליגו בה חדא זימנא! דאיתמר: המוכר שדהו לפירות -
רבי יוחנן אמר: מביא וקורא. **וריש לקיש** אמר: מביא ואינו קורא
-- **רבי יוחנן** אמר: מביא וקורא - קסבר: קנין פירות כקנין הגוף
דמי; **וריש לקיש** אמר: מביא ואינו קורא - קנין פירות לאו כקנין
הגוף דמי

אמר לך ר' יוחנן: אף על גב דבעלמא קנין פירות כקנין הגוף
דמי, הכא אצטריך - סלקא דעתך אמינא: אבא לגבי בריה, אחולי
אחיל - קא משמע לן; ורבי שמעון בן לקיש אמר: אף על גב
דבעלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, הכא אצטריך - סלקא
דעתך אמינא: כל לגבי נפשיה, אפילו במקום בריה, נפשיה עדיפא
ליה - קא משמע לן

{איתביה **רבי יוחנן לריש לקיש**: נכסי לך, ואחרוך יירש פלוני,
ואחריו יירש פלוני. מת ראשון, קנה שני; מת שני, קנה שלישי; מת
שני בחיי ראשון, יחזרו נכסים ליורשי ראשון ~ ואם איתא, ליורשי

נותן מיבעי ליה! אמר ליה: כבר תרגמה **רב הושעיא** בבבל:
"אחריך" שאני! וכן רמי **רבה בר רב הונא** קמיה **דרב**, ואמר:
"אחריך" שאני!

{והתניא: יחזרו ליורשי נותן! (קלז,א) כתנאי היא, דתניא: "נכסי
לך, ואחריך לפלוני", וירד ראשון ומכר ואכל - השני מוציא מיד
הלקוחות, דברי **רבי**. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אין לשני אלא
מה ששייר ראשון *{ורמינהי: "נכסי לך, ואחריך לפלוני" - יורד
ראשון ומוכר ואוכל, דברי **רבי**. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אין
לראשון אלא אכילת פירות בלבד *~קשיא דרבי אדרבי, ודרבן
שמעון בן גמליאל אדרבן שמעון בן גמליאל! *<דרבי אדרבי לא
קשיא - הא לגופא, הא לפירא; דרבן שמעון בן גמליאל אדרבן
שמעון בן גמליאל לא קשיא - הא לכתחלה, הא דיעבד!

אמר **אביי**: איזהו רשע ערום? זה המשיא עצה למכור בנכסים
כרבן שמעון בן גמליאל!

אמר **ר' יוחנן**: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. ומודה שאם נתן
במתנת שכיב מרע, לא עשה כלום גמאי טעמא? אמר **אביי**:
מתנת שכיב מרע לא קנה אלא לאחר מיתה, וכבר קדמו
"אחריך"!

{ומי אמר אביי הכי?! והא איתמר: מתנת שכיב מרע, מאימתי
קנה? **אביי** אמר: עם גמר מיתה, ו**רבא** אמר: לאחר גמר מיתה!
אהדר ביה אביי מההיא! {ממאי דמההיא הדר ביה? דלמא מהא
הדר ביה?! לא סלקא דעתך! דתנן: "זה גיטך אם מתי", "זה גיטך
מחולי זה", "זה גיטך לאחר מיתה" - לא אמר כלום. אמר **רבי**
זירא אמר **ר' יוחנן**: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, ואפילו היו
בהן עבדים והוציאן לחירות {פשיטא! כמהו דתימא? - אמר ליה:
"למיעבד איסורא לא יהינן לך" - קא משמע לך!

אמר **רב יוסף** אמר **רבי יוחנן**: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, ואפילו עשאן תכריכין למת! {פשיטא! כמהו דתימא? לשוינהו איסורי הנאה, לא יהבי לך - קא משמע לן!

דרש **רב נחמן בר רב חסדא**: "אתרוג זה נתון לך במתנה, ואחריך לפלוני" - נטלו ראשון ויצא בו, באנו למחלוקת רבי ורבן שמעון בן גמליאל {מתקיף לה **רב נחמן בר יצחק**: עד כאן לא פליגי רבי ורבן שמעון בן גמליאל התם אלא דמר סבר קנין פירות כקנין הגוף דמי, ומר סבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי - אלא הכא, **(קלזב)** אי מיפק לא נפיק ביה, למאי יהביה ניהליה?! אלא מיפק, דכולי עלמא לא פליגי דנפיק ביה - מכרה או אכלה, באנו למחלוקת רבי ורבן שמעון בן גמליאל

אמר **רבה בר רב הונא**: האחין שקנו אתרוג בתפוסת הבית - נטלו אחד מהן ויצא בו - אם יכול לאוכלו, יצא, ואם לאו, לא יצא. ודוקא דאיכא אתרוג לכל חד וחד²⁰

אמר **רבא**: "אתרוג זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירוהו לי" - נטלו ויצא בו - החזירו, יצא; לא החזירו, לא יצא! - קא משמע לן דמתנה על מנת להחזיר, שמה מתנה

ההיא איתתא דהוה לה דיקלא בארעא דרב ביבי בר אביי. כל אימת דהות אזלא למיגזריה, הוה קפיד עילוה. אקניתיה ניהליה כל שני חייו. אזל איהו אקנייה ניהליה לבנו קטן. אמר **רב הונא בריה דרב יהושע**: משום דאתו ממולאי, אמריתו מילי מוליא אתא?! אפילו רבן שמעון בן גמליאל לא קאמר אלא לאחר, אבל לעצמו, לא!

אמר **רבא** אמר **רב נחמן**: "שור זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירוהו לי" - הקדישו והחזירו, הרי זה מוקדש ומוחזר! אמר ליה **רבא לרב נחמן**: ומאי אהדריה?! אמר ליה: ומאי חסריה?! אלא אמר **רב אשי**: חזינן - אי אמר ליה "על מנת שתחזירוהו", הא

20 לפננו: "אבל פריש או רמון לא" והרשב"ם מחקו

אהדריה! אי אמר ליה "על מנת שתחזירהו לי" - מידי דחזי ליה
קאמר ליה

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הכותב נכסיו לאחר, ואמר הלה: "אי
אפשי בהן!", קנה. ואפילו עומד וצווח. **ורבי יוחנן** אמר: לא קנה.
אמר **רבי אבא בר ממל**: ולא פליגי! (**קלח, א**) כאן בצווח מעיקרא
- כאן בשותק מעיקרא ולבסוף צווח!

אמר **רב נחמן בר יצחק**: זיכה לו על ידי אחר, ושתק ולבסוף צווח
- באנו למחלוקת רבן שמעון בן גמליאל ורבנן. דתניא: הכותב
נכסיו לאחר, והיו בהן עבדים, ואמר הלה: "אי אפשי בהן" - אם
היה רבן שני כהן, הרי אלו אוכלין בתרומה. **רבן שמעון בן**
גמליאל אומר: כיון שאמר הלה "אי אפשי בהן", כבר זכו בהן
יורשין ~ והוינן בה: ונתנא קמא, אפילו עומד וצווח! אמר **רבא**,
ואיתימא **רבי יוחנן**: בצווח מעיקרו, דכולי עלמא לא פליגי דלא
קני; שתק ולבסוף צווח, דכולי עלמא לא פליגי דקני - כי פליגי,
שזיכה לו על ידי אחר, ושתק ולבסוף צווח. דתנא קמא סבר:
מדשתיק, קנינהו. והאי דקא צווח, מהדר הוא דקא הדר ביה;
ורבן שמעון בן גמליאל סבר: הוכיח סופו על תחלתו, והאי דלא
צווח עד השתא, דסבר: כי לא מטו לידי, מאי אצווח!?

תנו רבנן: שכיב מרע שאמר: "תנו מאתים זוז לפלוני, ושלוש מאות
לפלוני, וארבע מאות לפלוני!", אין אומרין כל הקודם בשטר זוכה
- לפיכך יצא עליו שטר חוב, גובה מכולם. אבל אמר: "תנו מאתים
זוז לפלוני, ואחריו לפלוני, ואחריו לפלוני!", אומרין: כל הקודם
בשטר, זוכה - לפיכך יצא עליו שטר חוב, גובה מן האחרון; אין
לו, גובה משלפניו; אין לו, גובה משלפני פניו

מחברת בבא בתרא - ח

תנו רבנן: שכיב מרע שאמר "תנו מאתים זוז לפלוני בני בכור כראוי לו!", נוטלן ונוטל את בכורתו. אם אמר "בבכורתו", ידו על העליונה - רצה נוטלן, רצה נוטל בכורתו. ושכיב מרע שאמר: "תנו מאתים זוז לפלונית אשתי כראוי לה!", נוטלתן ונוטלת את כתובתה. אם אמר: "בכתובתה", **(קלח,ב)** ידה על העליונה - רצה נוטלתן, רצה נוטלת כתובתה. ושכיב מרע שאמר: "תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי כראוי לו!", נוטלן ונוטל את חובו. ואם אמר "בחובו", נוטלן בחובו

{משום דאמר "כראוי לו", נוטלן ונוטל את חובו?! ודלמא "כראוי לו בחובו" קאמר?!> אמר **רב נחמן**: אמר לי **הונא**: הא מני? רבי עקיבא היא, דדייק לישנא יתירא! דתנן: ולא את הבור ולא את הדות, אף על פי שכתב לו עומקא ורומא. וצריך ליקח לו דרך, דברי **רבי עקיבא**. **וחכמים** אומרים: אין צריך ליקח לו דרך. ומודה **ר' עקיבא** בזמן שאמר לו "חוץ מאלו", שאינו צריך ליקח לו דרך - אלמא כיון דלא צריך וקאמר, לטפויי מלתא קאתי - הכא נמי, כיון דלא צריך וקאמר, לטפויי מלתא קא אתי!

תנו רבנן: שכיב מרע שאמר: "מנה יש לי אצל פלוני" - העדים כותבין אף על פי שאין מכירין. לפיכך, כשהוא גובה, צריך להביא ראיה, דברי **ר' מאיר**. **וחכמים** אומרים: אין כותבין אלא אם כן מכירין, לפיכך כשהוא גובה, אין צריך להביא ראיה. אמר **רב נחמן**: אמר לי **הונא**: תנא: **רבי מאיר** אומר: אין כותבין. **וחכמים** אומרים: כותבין - ואף רבי מאיר לא אמר אלא משום בית דין טועין

אמר **רב דימי מנהרדעא**: הלכתא: אין חוששין לבית דין טועין { ומאי שנא מדרבא, דאמר **רבא**: אין חולצין אלא אם כן מכירין, ואין ממאנין אלא אם כן מכירין - לפיכך כותבין גט חליצה וגט

מחברת בבא בתרא - ח

מיאון, ואף על פי שאין מכירין ~ מאי טעמא? לאו²¹ משום
דחוששין לבית דין טועין?! לא! בית דינא בתר בית דינא לא
דייקי - בית דינא בתר עדים דייקי!

משנה: האב תולש ומאכיל לכל מי שירצה. ומה שהניח תלוש, הרי
הוא של יורשין

גמרא: תלוש, אין - מחובר, לא (קלט, א) {והא תניא: שמין את
המחוברין ללוקח! אמר **עולא:** לא קשיא! - כאן בבנו, כאן
באחר, הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו

משנה: הניח בנים גדולים וקטנים - אין הגדולים מתפרנסין על
ידי הקטנים, ולא הקטנים נזונין על הגדולים, אלא חולקין בשוה.
נשאו הגדולים, ישאו הקטנים. ואם אמרו קטנים: "הרי אנו נושאים
כדרך שנשאתם אתם", אין שומעין להם, אלא מה שנתן להם
אביהם, נתן

הניח בנות גדולות וקטנות - אין הגדולות מתפרנסות על ידי
הקטנות, ולא הקטנות נזונות על הגדולות, אלא חולקות בשוה.
נשאו גדולות, ישאו קטנות. ואם אמרו קטנות: "הרי אנו נושאות
כדרך שנשאתם אתם", אין שומעין להן. זה חומר בבנות מבבנים,
שהבנות נזונות על הבנים, ואין נזונות על הבנות

גמרא: אמר **רבא:** האי גדול אחי דלבש ואיכסי מביתא, מאי
דעבד עבד {והא אנן תנן: אין הגדולים מתפרנסין על הקטנים?!
מתניתין בשרכא! {שרכא פשיטא! כמהו דתימא? ניחא להו דלא
נינוול! - קמשמע לן!

21 יש שלא גורסים

נשאו הגדולים, ישאו הקטנים. ואם אמרו קטנים: "הרי אנו נושאים כדרך שנשאתם אתם", אין שומעין להם, אלא מה שנתן להם אביהם, נתן -- גמאי קאמר? אמר **רב יהודה**: הכי קאמר: נשאו גדולים לאחר מיתת אביהן, ישאו קטנים לאחר מיתת אביהן. אבל נשאו גדולים בחיי אביהן, ואמרו קטנים לאחר מיתת אביהן: "הרי אנו נושאים כדרך שנשאתם אתם!" אין שומעין להן, אלא מה שנתן להן אביהן, נתן!

הניח בנות גדולות וקטנות - אין הגדולות מתפרנסות על ידי הקטנות, ולא הקטנות נזונות על הגדולות, אלא חולקות בשוה. נשאו גדולות, ישאו קטנות. ואם אמרו קטנות: "הרי אנו נושאות כדרך שנשאתם אתם", אין שומעין להן -- שלח ליה **אבוה בר גניבא לרבא**: ילמדנו רבינו: לוותה, ואכלה, ועמדה, ונשאת - גבעל לוקח הוי, או יורש הוי? - לוקח הוי, ומלוה על פה אינו גובה מן הלקוחות? או דלמא יורש הוי, ומלוה על פה גובה מן היורשים? אמר ליה: תנינא: נשאו גדולות, ישאו קטנות ~ מאי? לאו נשאו גדולות לבעל, ישאו קטנות מבעל? <<לא! נשאו גדולות לבעל, ישאו קטנות לבעל! {איני! והא תני ר' חייא: נשאו גדולות לבעל, ישאו קטנות מבעל! >> דלמא שאני פרנסה, דאית לה קלא!

אמר ליה **רב פפא לרבא**: לאו היינו דשלח **רבין** באגרתיה: מי שמת, והניח אלמנה ובת - אלמנתו נזונת מנכסיו; נשאת הבת - אלמנתו נזונת מנכסיו; מתה הבת - אמר **רב יהודה בן אחותו של ר' יוסי ברבי חנינא**: על ידי היה מעשה, ואמרו: אלמנתו נזונת מנכסיו ~ אי אמרת בשלמא, יורש הוי - משום הכי אלמנתו נזונת מנכסיו - אלא אי אמרת לוקח הוי, אמאי נזונת מנכסיו? ואמר **אביי**: אי לאו דשלח רבין, אנן לא ידעינן? והא תנן: אלו הן שאין חוזרין ביובל: הבכורה (**קלט,ב**) והיורש את אשתו

מחברת בבא בתרא - ח

{אמר ליה **רבא**: והשתא דשלח, מי ידעינן?! האמר **ר' יוסי בר' חנינא**: באושא התקיננו: האשה שמכרה נכסי מלוג בחיי בעלה, ומתה - הבעל מוציא מיד הלקוחות!

אלא אמר **רב אשי**: בעל, שויהו רבנן כורש, ושויהו רבנן כלוקח. והיכא דטבא ליה, עבדו ליה - גבי יובל, שויהו רבנן כורש, משום פסידא דידיה! גבי דר' יוסי בר' חנינא, שויהו רבנן כלוקח, משום פסידא דידיה! גבי דרבין, משום פסידא דאלמנה, שויהו רבנן כורש! {והא, גבי דר' יוסי בר' חנינא, דאיכא פסידא ללקוחות, ושויהו רבנן כלוקח?! אהתם, אינהו אפסידו אנפשיהו! כיון דאיכא בעל, לא איבעי להו למיזבן מאיתתא דיתבא תותי גברא!